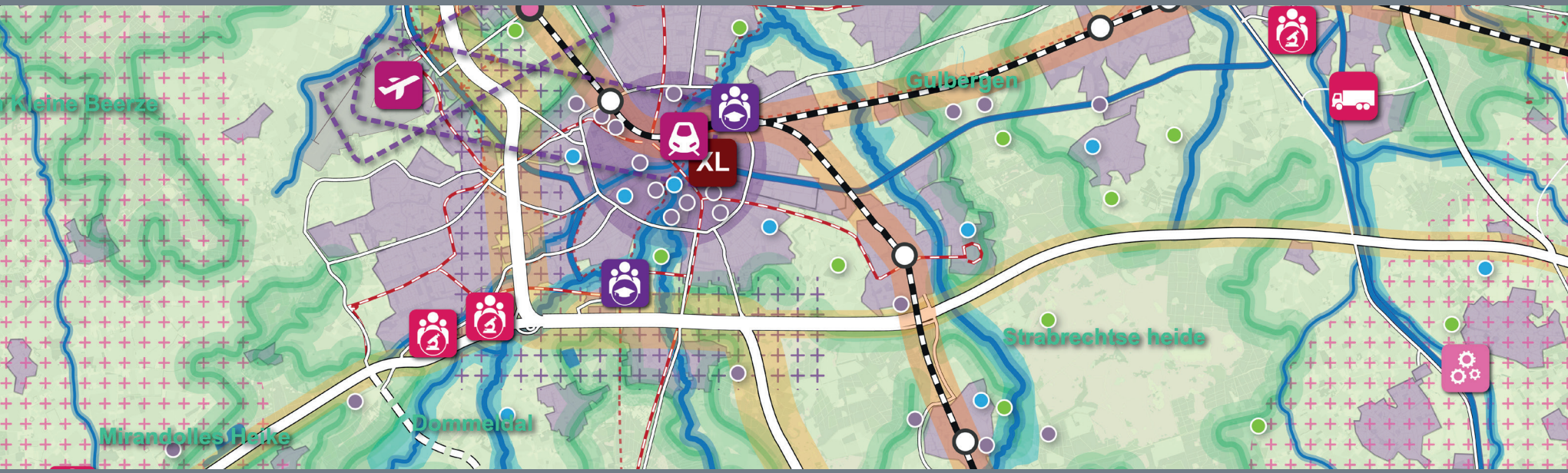
Integrale Strategie Ruimte Metropoolregio Eindhoven

Print dynamische website: www.broplan.nl/MRE

07-12-2017

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Titel rapport:	Integrale Strategie Ruimte Metropoolregio Eindhoven
Datum:	december 2017
Projectnummer:	213x00450
Opdrachtgever:	Metropoolregio Eindhoven (MRE)
Contactpersoon opdrachtgever:	Joan van Dijk
Projectleider BRO:	Susanne de Geus
Projectteam BRO:	Piet Zuidhof Michel Nelissen Renze van Och

BRO Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
E info@bro.nl

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave

1. | Introductie **6**

Versterken Brainport als (economische) wereldspeler 6

Waarom een Integrale Strategie Ruimte? 9

De Integrale Strategiekaart 10

Elkaar versterkende trajecten 12

Het proces 13

Opzet en gebruiksaanwijzing 14

Hoe verder? 15

2. | Internationale allure, regionale eigenheid **16**

1. Wat streven we na 16

2. Hoe bereiken we dit 18

3. Pilots en goede voorbeelden 22

3. | Thema: Economisch (vestigings)klimaat **24**

1. Wat streven we na 24

2. Hoe bereiken we dit 25

3. Prioriteiten & Pilots Economisch klimaat 32

4. Subregionale accenten 33

4. | Thema: Aantrekkelijk woon- en leefklimaat 36
1. Wat streven we na 36
2. Hoe bereiken we dit 37
3. Prioriteiten & Pilots Aantrekkelijk woon- en leefklimaat 43
4. Subregionale accenten 44

5. | Thema: Sterke omgevingskwaliteit! 46
1. Wat streven we na 46
2. Hoe bereiken we dit 49
3. Prioriteiten & Pilots Sterke omgevingskwaliteit 51
4. Subregionale accenten 54

6. | Thema: Infrastructuur & bereikbaarheid 56
1. Wat streven we na 56
2. Hoe bereiken we dit 58
3. Prioriteiten & Pilots Infrastructuur en bereikbaarheid 63
4. Subregionale accenten 64

7. | Thema: Gezonde leefomgeving & klimaatadaptie 66
1. Wat streven we na 66
2. Hoe bereiken we dit 67
3. Prioriteiten & pilots klimaat en gezonde leefomgeving 70
4. Subregionale accenten 71

8. | Thema: Duurzame energie 72
1. Wat streven we na 72
2. Hoe bereiken we dit 73
3. Prioriteiten & pilots duurzame energie 75
4. Subregionale accenten 78

1. | Introductie

Versterken Brainport als (economische) wereldspeler

Als Brainportregio Eindhoven zijn we in 2016 door het Rijk erkend als een van de drie mainports, daar zijn we trots op! Als 21 gemeenten van de Metropoolregio Eindhoven hebben we samen met de kennisinstituten en het bedrijfsleven de ambitie om de Brainportregio verder te ontwikkelen als economische wereldspeler, die internationale allure koppelt aan regionale eigenheid. We werken aan een excellente regio met sterke gemeenten die zich complementair ontwikkelen, waardoor een betere, duurzame toekomst voor al onze inwoners en ondernemers ontstaat.

We zijn een regio van contrasten en dat maakt ons uniek: een hecht netwerk van steden, stedelijke randgemeenten, dorpen, natuurgebieden, fraaie diverse (deels) gecultiveerde (gebruiks) landschappen, grote schatkist aan cultuurhistorisch erfgoed, dynamische economische hotspots en ook gemoedelijk bewoond landelijk gebied. Je bent snel in de stad of juist in het groen, er zijn veel activiteiten en de natuur in allerlei soorten ligt om de hoek.

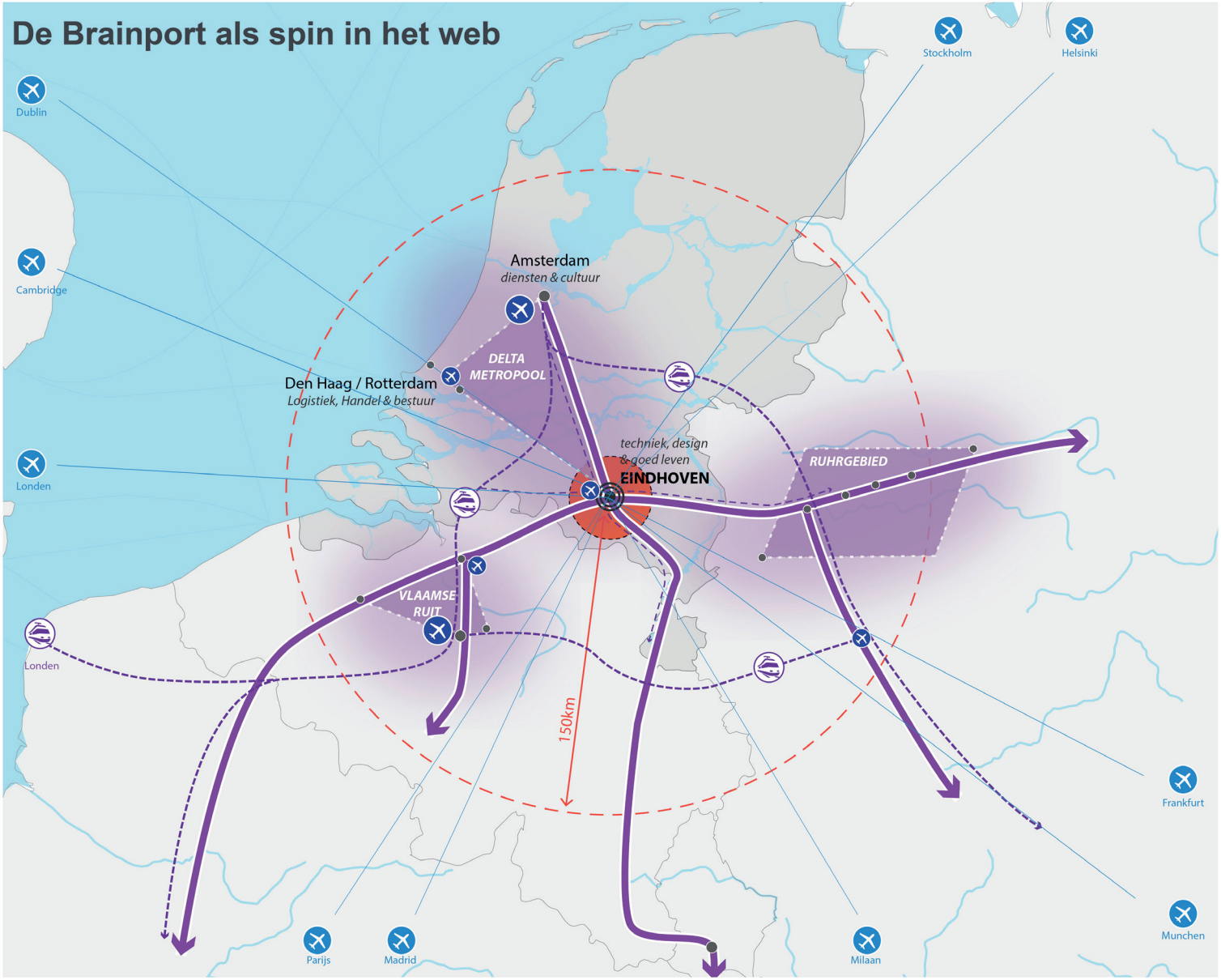
We zijn ijzersterk in high tech en innovaties in een dynamische 24/7-economie, met een bourgondische levensstijl.
Onze strategie is gericht op het sterker maken van de sterke punten door aan te haken op de eigen kracht en identiteit van deelgebieden. De stad moet stadser worden en het land groener en (economisch) sterker. Stad en land hebben elkaar echt nodig. Een goed vestigingsklimaat met een aantrekkelijke leefomgeving is een randvoorwaarde voor economische ontwikkeling EN voor het welzijn van onze inwoners. Eventuele bedreigingen buigen we om naar kansen door de optimale inzet van ons innovatievermogen en door al pionierend innovaties in de praktijk te brengen rondom actuele maatschappelijke opgaven.
Hierdoor worden we als vanzelf sterker, als Metropoolregio Eindhoven op zich, onze (inter)nationale mainportpositie, maar zeker ook de subregio’s, de gemeenten en andere partijen daarbinnen.

1

Deze Integrale Strategie Ruimte schetst onze ambities, prioriteiten en (gebieds)accenten en agendeert vraagstukken en opgaven die we met andere partijen samen oppakken. Het Rijk heeft haar bod hiervoor opgenomen in de ‘Nationale Actieagenda Brainport’. Samen maken we de Brainportregio klaar voor de opgaven van de toekomst via onze strategie ‘Brainport Next Generation’. We spelen in op kansen en uitdagingen en problemen pakken we aan! We richten ons hierbij op het versterken van het vestigingsklimaat, verrijkt met maatschappelijke uitdagingen voor economische groei. De complementaire regio vraagt om het durven kiezen voor verschillen. We bouwen voort op het bestaande kapitaal en doen aan evolutionaire planning.

We presenteren geen eindbeelden, maar benoemen op onderdelen de ambitie en prioriteiten. Wij zijn hierbij adaptief, wie zich het beste aanpast overleeft! Die weg willen we samen afleggen. In Brainport Next Generation gaan we daarom van triple helix naar multihelix, waarbij we niet langer alleen een driehoek tussen overheid-bedrijfsleven-onderwijs vormen.

We betrekken burgers, klanten, consumenten, investeerders, designers, kunstenaars en corporaties erbij en we zoeken naar verbindingen tussen technologie, design en sociale innovatie. Daarnaast slaan we bruggen naar andere delen van de wereld, naar internationale kennisregio’s die de positie van de Brainport kunnen versterken. Alleen zo kunnen we samen daadwerkelijk stappen zetten!

afbeelding:
de Brainport als spin in het web

Waarom een Integrale Strategie Ruimte?

Deze Integrale Strategie Ruimte is:

- onze regiobrede ambitie en ontwikkelingsrichting;
- een gezamenlijk referentie- en afsprakenkader;
- onze basis voor communicatie- en lobbytrajecten;
- een uitnodiging/inspiratie voor pilotprojecten;
- regioinbreng voor de provinciale omgevingsvisie en
- input voor de gemeentelijke omgevingsvisies.

De Brainportregio zit continu in de lift, deze Integrale Strategie Ruimte vloeit daarom logisch voort uit het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief van de afgelopen jaren, zoals de ‘Ruimtelijke Strategie Brainport’, de gebiedsvisie Brainport en ‘Het geniale landschap; ruimtelijke scenario’s voor Brainport’.

Deze constante lijn en de reeds jarenlange tripartite samenwerking vormt ook de basis van onze kracht. Voor het dichterbij brengen van onze ambities zijn keuzes en investeringen nodig. Gebeurt dit niet, dan leidt dit tot afnemende ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid, dichtslibbende netwerken, verminderde (economische) vitaliteit en sociale knelpunten.

De strategie is nooit af, we blijven mee bewegen met trends en ontwikkelingen in de samenleving. We hebben deze Metropolitane Strategie opgesteld vanuit het gedachtengoed dat we elkaar (steden, dorpen, bedrijven, kennisinstituten, maakindustrie, landelijk gebied) op zijn Brabants ‘keihard’ nodig hebben!

De Integrale Strategiekaart

De strategiekaart toont de keuzen, ambities en strategische projecten die van belang zijn op (inter)nationaal niveau, waaraan we als Brainportregio werken. De Brainportregio maakt onderdeel uit van de nationale Ruimtelijke Economische Ontwikkelingsstrategie (REOS). Deze richt zich op het versterken van het economisch kerngebied van Nederland. Tegelijkertijd dragen de op de strategiekaart vermelde elementen ook bij aan een versterking van de regio zelf, wat goed is voor het woon-, leef en ondernemingsklimaat van iedereen in de regio.

LEGENDA

ECONOMISCH (VESTIGINGS) KLIMAAT

Versterken innovatieve, vitale stedelijke kenniseconomie en grootstedelijk klimaat

- XL * Eindhoven CS en Binnenstad: meer agglomeratiekracht: XL-knooppunt, verdichten, menging, innovatief, groen, gezond, gastvrij en hoogstedelijke cultuur.
- L Helmond CS en Binnenstad: meer agglomeratiekracht: L-knooppunt, verdichten, menging, innovatief, groen, gezond, gastvrij en stedelijke cultuur.
- * Strijp-S: Innovation district, gemengd milieu met optimale kruisbestuiving en innovatie.
- * Versterken Brainportcampussen (i.o) met uitmuntend incubatiemilieu.
- Versterken kennisintensieve hoogwaardige bedrijvenparken
- Brainport Smart District: unieke innovatieve woonwijk met bijbehorend bedrijventerrein
- Eindhoven Airport
- * Brainport Avenue: versterking en verbinding toplocaties met landschap als kwaliteitsdrager.
- Brainport City: adaptief programma gericht op versterking economische kracht en internationale allure Brainport (projecten in gehele stedelijk gebied)
- Versterking innovatieve, productie- en maakindustrielandschappen
- * Doorzetten innovaties en brainport breed en 'real life' testen daarvan in Hightech, Automotive, Agrofood, Health, Chemie, Industrial design en logistiek. Verdere verweving campussen, ketenvorming en bijdragen aan energietransitie en circulariteit.

AANTREKKELIJK WOON- EN LEEFKLIMAAT

Goed, gezond, aantrekkelijk met een divers aanbod

- (her)ontwikkeling aansluitend op identiteit: kracht hightech, water, historie, landschap.
- Voortvarend voorsorteren op transformatieopgave bebouwd gebied als gevolg van trends
- (Hoog) stedelijk klimaat, cultuur en voorzieningenpakket voor grote steden
- Aandacht leefbaarheid kleine kernen, inzet op: bereikbaarheid, ICT en zelfredzaamheid.

INFRASTRUCTUUR & BEREIKBAARHEID

Versterken concurrerende connectiviteit op alle schaalniveaus, fysiek en digitaal (5G)

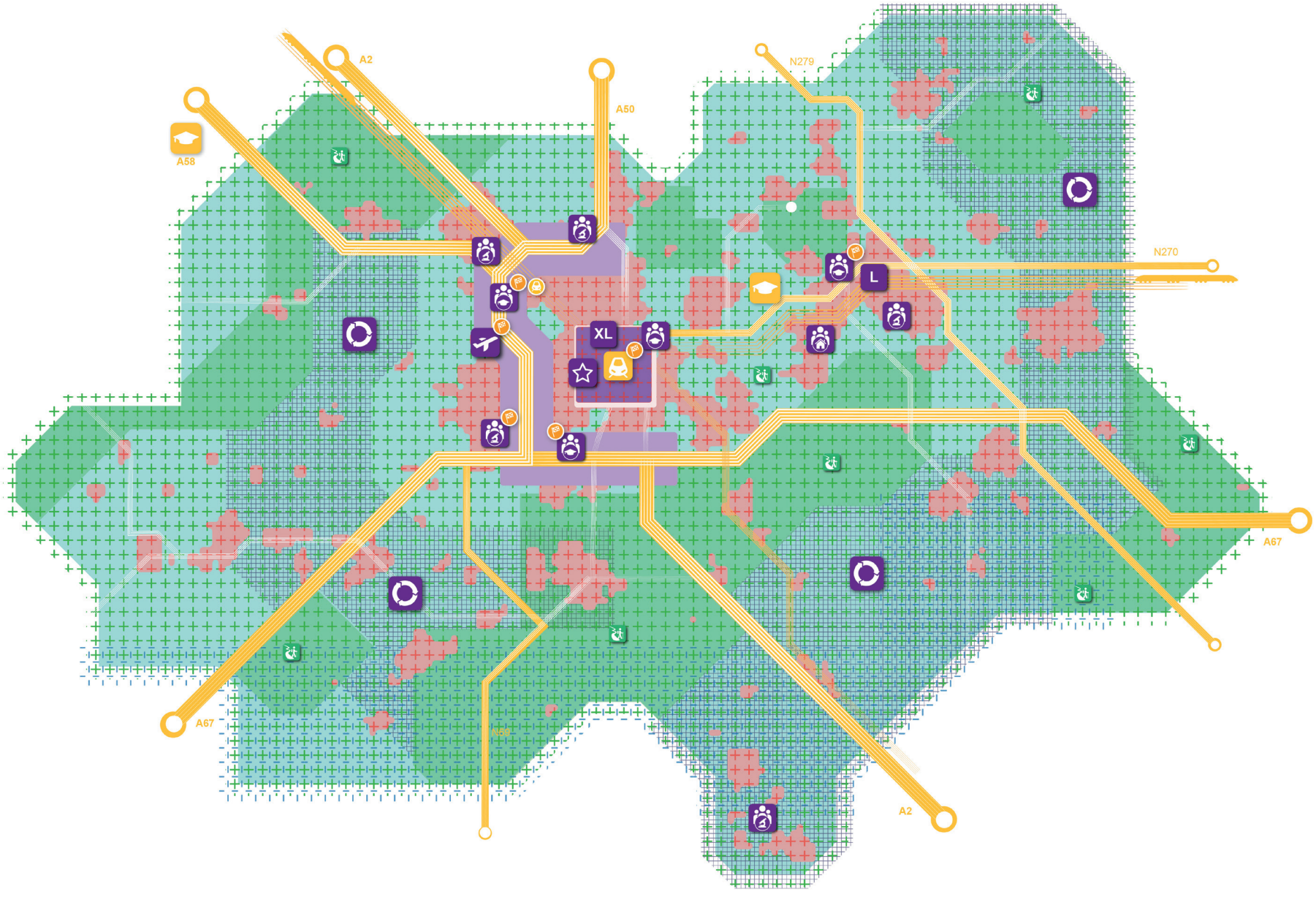
- * Versterken bereikbaarheid, opschaling HOV en 'first & last mile' toplocaties.
- * Hoogwaardige spoorverbinding Zuidelijke Randstad – Brainport – Rhein Ruhrgebied.
- * Opschaling CS Eindhoven tot internationaal XL-knooppunt
- * Uitbouwen smart mobility, zoals slimste snelweg Europa en ICT corridor A270
- Structureel aandacht doorstroming slagaders: A2, A67, A58, A50, N69 en N279.
- Ontwikkeling station Acht: versterken connectiviteit op alle schaalniveau's.

STERKE OMGEVINGSKWALITEIT, DUURZAAM, ENERGIENEUTRAAL & KLIMAATBESTENDIG

Een aantrekkelijk, klimaatadaptief landschap als identiteitsdrager Brainportregio.

- Naar één robuust, divers parklandschap
- Verbinden stad en land: versterken contrasten , niet aaneengroeien
- Voortvarend voorsorteren op transformatieopgave landelijk gebied: vastgoed en functies
- Klimaatadaptief grondgebruik en gezonde verstedelijking.
- Brainport als slimste en 1ste energieneutrale regio
- Netwerk van natuurparken
- Zoekopgave waterconservering bovenstrooms

Strategische projecten en opgaven die opgepakt worden in partnerschap met het Rijk en andere nationale kennisregio's zijn gemarkeerd met een *.
Deze zijn onderdeel van de Ruimtelijke Economische Ontwikkelingsstrategie, welke op 9 juni 2016 vastgesteld is door het Rijk, de Noordelijke- en Zuidelijke Randstad en de Brainportregio Eindhoven.

A2
A50
N279
A58
N270
XL
L
A67
A67
A2

Elkaar versterkende trajecten

We leven en functioneren in (overlappende) netwerken (wonen, werken, recreatie, sociaal). Ook als gemeenten, bedrijven en kennisinstituten functioneren we in verweven netwerken. Zo is er in de Peel sprake van steeds sterker wordende relaties met Noord-Oost Brabant en met de regio Venlo en Wageningen.

De Kempen en de A2-regio functioneren reeds in sterke (grensoverschrijdende) samenwerkingsverbanden. Het Stedelijk Gebied maakt onder andere onderdeel uit van het verband B5, Brabantstad en ook op provinciaal provinciaal niveau vind samenwerking plaats. Als mainport en onderdeel van REOS werken we samen met het Rijk en de beide andere mainports, onze kennisinstituten hebben sterke relaties met de kennisregio's in Duitsland, België en Frankrijk. Denk bijvoorbeeld ook aan de concentratie van hightech kennis in de ankersteden van ELA: Eindhoven, Leuven en Aken. Al deze netwerken versterken elkaar, er wordt complementair gewerkt, aansluitend op de eigen kracht.

Om samen het verschil te kunnen (blijven) maken, werken we met de provincie aan de 'Versnellingsagenda sterke regio Zuidoost-Brabant' met als accenten 'vrijetijdseconomie', 'leegstandsbestrijding', 'transitie landelijk gebied', 'energie' en 'smart society'. Met het Rijk en kennisinstituten geven we verder invulling aan onze mainportstatus via de 'Nationale Actieagenda Brainport'. Deze richt zich op 'vestigingsklimaat en bereikbaarheid', 'onderzoek en innovatie' en 'nieuwe bedrijvigheid en talent'. De Actieagenda krijgt een voorbeeldfunctie voor triple helix samenwerking waarbij inspanningen op verschillende bestuurslagen gebundeld worden, gericht op de ruimtelijkeconomische structuurversterking van de economische topregio Brainport.

Het proces

Het samenwerkingsverband van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit verschillende werkplaatsen waarin overheden en tripartite partijen samenwerken. Initiator en procestrekker voor de Integrale Strategie Ruimte is de Werkplaats Ruimte. De Werkplaats is gericht op het versterken van de economische positie door ruimtelijke maatregelen, waardoor direct en indirect ook leefbaarheid, vitaliteit, gezonde ontwikkelruimte en kwaliteitsversterking van stad en land gewaarborgd worden.

Deze Integrale Strategie Ruimte is gebaseerd op:

- Resultaten van een brede ronde van (werk)bijeenkomsten en overleggen: met de portefeuillehouders van de 21 gemeenten, met de raden (op regionaal, subregionaal en lokaal niveau), ambtelijk, vertegenwoordigers maatschappelijk middenveld en belangenbehartigers (zoals rondom erfgoed, economie en natuur), bedrijfsleven, buurregio's (ook over de grens), kennisinstellingen, provincie en waterschappen. Bijzonder is dat ook expats meegedacht hebben vanuit de vraag 'hoe kan de Brainportregio aantrekkelijker gemaakt worden voor expats in de strijd om talent'.
- De vier subregionale proposities van De Kempen, De Peel (De Peel Focus op 2030 en de Ruimtelijke Agenda de Peel), De A2-Regio en Het Stedelijk Gebied;
- Bijdragen van themawerkplaatsen van de Metropoolregio Eindhoven, waardoor de Integrale Strategie een belangrijke verbindende factor vormt;
- Bijdragen van kennisinstituten en bedrijven;
- Brainport Next Generation, REOS, De Versnellingsafspraken Sterke Regio, Nationale Actieagenda Brainport, het Zuidelijk Perspectief, lokale en provinciale Omgevingsvisies i.o., MIRT Verkenning Agrofood en resultaten vanuit integrale gebiedsontwikkelingstrajecten als het Rijk van Dommel & Aa, de Gebiedsvisie BrainportCity, N69 etc..

Opzet en gebruiksaanwijzing

De Integrale Strategie Ruimte is een dynamische website. De versiedatum is vermeld op de openingspagina van deze website. De geconsolideerde (door 21 gemeenteraden vastgestelde) versie van die betreffende datum is als pdf-document gekoppeld aan de website. Voor achtergronden, onderliggende (beleids)documenten en gerelateerde websites, kan doorgelinkt worden (blauwe teksten). Als onderdeel van een cyclisch proces, wordt eenmaal per twee jaar de actualiteit van deze Integrale Strategie Ruimte onderzocht en vindt zonodig actualisatie plaats.

Wanneer actualiteit of voortschrijdend inzicht daarom vraagt, is uiteraard een eerdere aanpassing (en hernieuwde vaststelling) mogelijk van de Integrale Strategie Ruimte. Via de menubalken kunt u navigeren tussen de hoofdlijn van de Integrale Strategie Ruimte (met integraal kaartbeeld) en de zes (integrale) themalagen.

Hoe verder?

De Integrale Strategie Ruimte toont de beoogde ontwikkelingsrichting op hoofdlijnen, van zowel de overheden, kennisinstituten en bedrijven samen. De overheid denkt mee vanaf het begin, geeft randvoorwaarden vanuit algemeen belang, stimuleert, faciliteert en realiseert (mede) op onderdelen daar waar er sprake is van verantwoordelijkheden.

Om de wenselijke dynamiek en ambities mogelijk te maken, is het nodig dat meer (regel)ruimte ontstaat. De aanstaande Omgevingswet geeft hiervoor handvatten, maar er is meer nodig. Denk bijvoorbeeld aan de problematiek gekoppeld aan het Programma Aanpak Stikstof met brede effecten voor dynamiek in onze regio. Door het opstarten van pilots, experimenten en het inrichten van proeftuinen krijgen we hierop grip in de praktijk. Deze Integrale Strategie is ook een expliciete uitnodiging voor (het doorpakken op) pilotprojecten: bij alle thema's worden expliciet voorbeelden daarvoor benoemd.

We vragen hiervoor aan provincie en rijk meedenkkracht, vertrouwen en soms ook middelen om dit mede mogelijk te maken. Daarnaast benoemen we bij de thema's voorbeeldprojecten, als inspiratie voor nieuwe initiatieven maar zeker ook om ervaringen en kennis te delen.

De Integrale Strategie Ruimte is tot stand gekomen samen met maatschappelijke partners. Voor de realisatie staan de gemeenten en maatschappelijke partijen samen aan de lat. Als vervolg wordt een Uitvoeringsprogramma opgesteld.

Als 'slimste regio' pakken we daadwerkelijk door op innovaties en delen we onze ervaringen breed. Zo kunnen we samen krachtige stappen zetten in het versterken van de internationale concurrentiekracht EN van de kwaliteit van leven in de Brainportregio!

2. | Internationale allure, regionale eigenheid

1. Wat streven we na

Onze ambitie: ‘’de Brainportregio als economische wereldspeler, waar internationale allure gekoppeld wordt aan regionale eigenheid’’. We werken aan:

- Een innovatieve economie, met kwalitatieve groei en een sterke concurrentiepositie;
- Een kwalitatief hoogwaardige leefbare en en beleefbare omgeving, door versterking leefbaarheid, beschermen waarden en ruimte bieden voor ontspanning, recreatie, sport en high touch voedselproductie;
- Een maatschappij, die eenieder kansen biedt;
- Intensieve samenwerking, binnen en buiten de regio.

Daarmee zetten we in op een energieke, verbonden en innovatieve regio!

We zijn een economisch ijzersterke en ‘slimme’ regio die doorgedrongen is tot in de mondiale top tien. In 2016 zijn we door het Rijk erkend als nationale mainport. Onze sterke positie hebben we verworven door de combinatie van een hoge mate van creativiteit, doorzettingsvermogen, een veerkrachtig MKB, de vele kennisinstellingen zoals TU/e, Design Academy en Fontys Hogeschool, de campussen en toonaangevende technologieconcerns die in de regio stevig geworteld zijn. Door onze pioniersinstelling zit het verrichten van pilots in ons DNA, wat mede aan de basis ligt van onze identiteit als slimste regio.

Daarnaast zit onze kracht in het ‘goede leven op het Brabantse land’: het aantrekkelijke afwisselende landschap, het vele (historisch, cultureel, sociaal en industrieel) erfgoed, (hoogstedelijke) voorzieningen binnen handbereik, een grote variatie aan woonmilieus van hoogstedelijk tot landelijk dorps en een brede range aan incubatiemilieus en broedplaatsen voor kennis(toepassing) en synergie-effecten. Diversiteit is onderdeel van onze kracht, ieder gebied heeft een eigen karakteristiek en kwaliteit.
Het is van groot belang dat bij alle ontwikkelingen hierop wordt aangesloten. Iedere ontwikkeling (in stad en land) moet leiden tot We

We zetten in op het versterken van het unieke samenspel aan diverse kwaliteiten, gericht op zowel het vergroten van de internationale allure als op de regionale eigenheid.
Binnen de subregios hebben gemeenten hun eigen lokale onderscheidende identiteiten. De kwaliteiten van de afzonderlijke gemeenten zijn aangrijpingspunt voor de ruimtelijke strategieën. Dit verrijkt de regio als totaal.

Dat is goed voor onszelf, maar we dragen daarmee ook bij aan de Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie (REOS), waarbij het de ambitie is om meer (internationale) bedrijven, instellingen (cultureel, onderwijs) en kenniswerkers naar de stedelijke economische topregio's te trekken: de noordelijke- en zuidelijke Randstad en de Brainport. Ieder onderdeel heeft een eigen, unieke kwaliteit waarop voortgebouwd wordt. Voor de Brainportregio Eindhoven is dat de combinatie van high tech & innovatie met goed wonen & leven gecombineerd met onze schakelfunctie naar andere economisch krachtige (kennis)concentraties in Europa.

Met de provincie Noord-Brabant hebben we Versnellingsafspraken opgesteld, waarin activiteiten opgenomen zijn en prioriteiten benoemd om deze combinatie verder te versterken. In 2017 zal deze 'rolling' agenda gereed zijn.
In het verlengde hiervan hebben multihelix partijen de strategie 'Brainport Next Generation' opgesteld en wordt gewerkt aan een 'Actieagenda Brainport', welke zich richt op:

1. Vestigingsklimaat en bereikbaarheid;
2. Onderzoek en innovatie;
3. Nieuwe bedrijvigheid en talent. De Stichting Brainport neemt bij het opstellen hiervan de lead.

Van stedelijke kracht naar netwerkkracht! We kunnen onze kracht als Brainportregio alleen behouden door intensieve samenwerking met bijvoorbeeld de regio Venlo, Universiteit van Wageningen, maar ook met de Rhein-Ruhrregio, Antwerpen/Brussel/Luik en de Belgische Kempen. We investeren hierin, bijvoorbeeld op het gebied van AgroFood en het Natuurgrenspark De Groote Heide.

2. Hoe bereiken we dit

Als Brainportregio hebben we een lange traditie van samenwerken, samen investeren en daar-door samen werken aan het versterken van ons DNA. Dat zetten we door naar de toekomst. In zes brede thema's is uitgewerkt wat we gaan / blijven doen om onze ambities dichterbij te brengen.

1. Versterken economisch vestigingsklimaat: naast het zorgen voor bruisende en innovatieve werklocaties, is een integrale aanpak van belang, gericht op zowel het vergroten van de agglomeratiekracht, het aantrekken van talent en (grote) bedrijven, het bieden van aantrekkelijke en diverse woon- en verblijfsgebieden, investeren in metropolitane sfeer & in stedelijke cultuur en topvoorzieningen, hoogwaardige landschappelijke omgeving met ruimte voor sport, ontspanning en bezinning, optimale bereikbaarheid en op flexibele regelingen en proeftuinen voor innovatie en implementatie.
2. Aantrekkelijke woon- en leefomgeving: een diversiteit aan woonmilieus is van belang, toegesneden op de veranderende behoefte van regionale bewoners en nieuwe (kennis)werkers, waarbij een sterke identiteit nagestreefd moet worden door gebruik te maken van erfgoed, vrij-komend vastgoed en groen & water. Belangrijk accent ligt bij kwaliteitsversterking van bestaande gebieden, investeren in 'stedelijk leven' en de leefbaarheid en vitaliteit van kernen en dorpen. Ieder gebied moet zich versterken vanuit de eigen kwaliteit. We hebben hoge ambities rondom gezondheid, duurzaamheid en toepassing van hightech in de woon- en leefomgeving. Voor de vitaliteit en leefbaarheid van dorpen is het van belang, dat gebouwd kan blijven worden voor eigen behoefte.

3. Omgevingskwaliteit: het accent ligt op het versterken en beleefbaar maken van onze unieke kracht: het mozaïek landschap, een netwerk van aantrekkelijke en toegankelijke natuurgebieden, waar sprake is van een sterke verweving tussen stad en land. Water, erfgoed, landschap, natuur en cultuurhistorie, maar ook de sociale identiteit zijn kansrijke kwaliteitsdragers waarop aangesloten moet worden bij (her)ontwikkelingen en andere investeringen. Daarnaast is een goede verweving van stad en land een belangrijke voorwaarde voor frisse lucht, leeg hoofd en voldoende ruimte voor recreatie, sport en ontspanning, noodzakelijk voor het goed tot zijn recht kunnen komen van de innovatie- en pionierskracht van onze regio. Ontwerpkwaliteit en belevingswaarde (naast de toekomst- en gebruikswaarde) moet (weer) meer centraal staan bij ontwikkelingen. Onze profilering rondom high tech en design moet tot in de haarvaten gevoeld kunnen worden!

4. Infrastructuur en bereikbaarheid: mobiliteit is de motor van de Brainportregio EN van het dagelijkse leven in de regio. Gezamenlijk werken we aan een bereikbaarheidsagenda en bereikbaarheidspakket, onder andere onder de sprekende naam ‘SmartwayZ’, gericht op zowel een optimale (inter)nationale- als de regionale-/lokale bereikbaarheid. Aandachtspunten vormen de internationale verbinding per spoor, de ‘poort’/entree-functie van de weg voor de Brainport, maar ook de bereikbaarheid van/vanuit de haarvaten van onze regio en het vraagstuk van de ‘first & last mile’ van economische toplocaties. We werken aan het oprekken van het Daily Urban System.

5. Gezonde leefomgeving en klimaatbestendig: er komt veel op ons af. Een gezonde aantrekkelijke woon- en leefomgeving is onderdeel van onze identiteit. Klimaatbestendig en adaptief is een noodzaak, zo laten ook de gevolgen van de hevige regen- en hagelbuien in 2016 zien. We hebben hoge ambities, onder andere blijkend uit de health deal , deze gaan we waarmaken met de vele gespecialiseerde kennisintensieve bedrijven in de regio. De kennis en innovatiekracht is groot, we gaan met betrokkenen pilots, experimenten en proeftuinen opstarten.

6. Duurzame energie: als slimste regio hebben we onszelf als ambitie gesteld om als eerste regio van Nederland energieneutraal te zijn. We onderzoeken wat daarvoor (ruimtelijk) nodig is en gaan samen met ondernemers, kennisinstituten en bewoners aan de slag met pilots. De 4 subregio's hebben ieder hun eigen accenten en unieke kwaliteiten, daarom worden per thema ook de subregionale uitdagingen benoemd.
   Deze zijn onder andere gebaseerd op:
   - Propositie A2-regio;
   - Propositie De Kempen;
   - Propositie De Peel;
   - Propositie Stedelijk Gebied.

Met dit samenspel aan thematisch beschreven activiteiten dragen we bij aan:

- Een energieke regio, door onder andere de centra van steden en dorpen aan bewoners en bezoekers te geven. Fietsers en voetgangers hebben het primaat en de inrichting is gericht op beleving en verblijfskwaliteit. Maar ook door in te spelen op het belang van frisse lucht, gezondheid en ontspanning, het belang onderstrepend van groen nabij en in de stad. De gevolgen van klimaatverandering vangen we op en kansen worden verzilverd. De boerderij van de toekomst is voor dit alles van groot belang. We zetten in op een energieke regio die onafhankelijk is van fossiele brandstoffen in 2050 en transformeert naar een nieuwe economie;
- Een verbonden regio, waar een grote diversiteit aan plekken en ruimten om te ontmoeten, ideeën uitwisselen en verbinden aanwezig is. Onze regio kent een onderscheidende regionale en (inter)nationale bereikbaarheid. Het verplaatsen in onze regio wordt (nog) leuker, waardoor het Daily Urban System opgerekt kan worden. We intensiveren de verbindingen met de rest van de wereld. Bij het hele pakket aan activiteiten staat de gebruiker van mobiliteit(systemen) centraal.

Ook digitaal zorgen we ervoor dat de boel zodanig goed op orde is, dat we mondiaal tot de top behoren:

- Een innovatieve regio, waar de Brainportsfeer voelbaar en beleefbaar is in alle opzichten, zoals door high tech en design te verweven in de openbare ruimte en te investeren in stedelijk leven, topvoorzieningen, sport en cultuur. Activiteiten en innovaties vinden plaats op (werk)locaties waar het bruist en het leuk is om (buiten) te verblijven. Ook na 17.00 uur moet er daar leven zijn! We bieden veel ruimte om te experimenteren: een living lab als nieuw economisch model en ook als methode voor maatschappelijke vernieuwing. Bij dit alles gaan we zuinig om met de ruimte en is circulaire economie uitgangspunt voor het ontwerp.

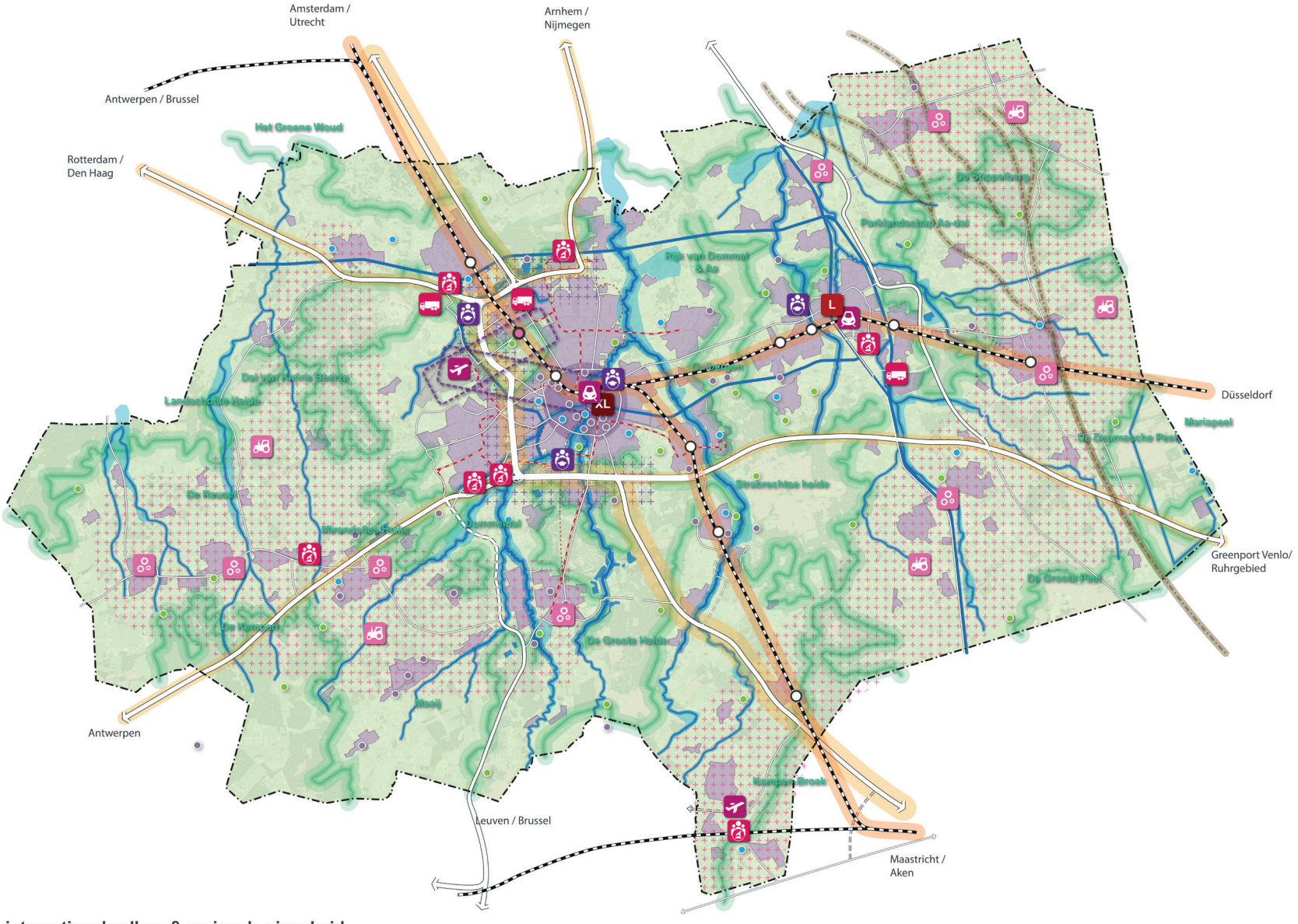
3. Pilots en goede voorbeelden

Als slimste regio willen we DE regio zijn waar ruimte is voor in de praktijk testen en toepassen van innovaties. In het algemeen biedt onze sterke hightech-sector, onze innovatiekracht in combinatie met de pionierscultuur hiervoor kansen.

Bij ieder thema nodigen we uit tot pilots en experimenten, bijvoorbeeld rondom circulaire economie, agrofood, smart mobility, klimaatadaptief (agrarisch) grondgebruik, health, leisure en slim wonen: Brainport next generation. Daarnaast zetten we goede voorbeeldprojecten in de regio op de kaart als inspiratie voor anderen.

Door de Omgevingswet krijgen we al meer toegesneden handvatten om te experimenteren en om flexibel in te kunnen spelen op trends en ontwikkelingen. Als overheid zijn we een van de ‘realiserende’ partijen en pakken de uitdagingen graag samen op met bedrijven, kennisinstellingen, het maatschappelijk middenveld en met de samenleving. Kernwoorden: gecontroleerd loslaten, eenvoudig is beter, flexibel, dynamisch, vertrouwen en samen!

internationale allure & regionale eigenheid

3. | Thema: Economisch (vestigings)klimaat

1. Wat streven we na

Het versterken van de internationale economische positie van de Brainportregio, als een van de nationale mainports, met een duurzaam, gezond en sterk profiel, waar innovaties tot stand komen die effect hebben in het dagelijks leven.

Onze kracht komt voort uit de concentratie van kenniswerkers, kennisinfrastructuur, ondernemerschap en een pioniersmentaliteit. Met onze economische topsectoren (high tech, agrofood, automotive, chemie en health) willen we nog beter bijdragen aan maatschappelijke opgaven en uitdagingen rondom energie, health, food en mobiliteit. Omdat er intensieve netwerken zijn, waarin de economische toplocaties, de kennisinstituten en ook de maakindustrie sterk verweven is, kunnen bedrijven elkaar snel vinden en innovaties daadwerkelijk verder brengen.

Met het Rijk en de noord/zuidvleugel van de Randstad- werken we aan een krachtig nationaal vestigingsklimaat: REOS.

Ambitie is het versterken van de nationale economische toplocaties en de (internationale) bereikbaarheid ervan. In REOS zijn de volgende economische toplocaties van (inter)nationaal niveau geduid: de High Tech Campus Eindhoven (incl. ASML), de Eindhovense Stationsomgeving/Binnenstad, Eindhoven Strijp-S en de Innovatieve maakindustriesector. Met het Rijk hebben we de ‘Nationale Actieagenda Brainport’ opgesteld. Daarnaast werken we met het Rijk, kennisinstituten en bedrijfsleven aan een adaptief programma voor Brainport City

Het versterken van het economische (vestigings)klimaat vraagt om een breed pakket aan maatregelen: het versterken van de agglomeratiekracht, een hoogstedelijk klimaat met aansprekende (metropolitane) leisure- en culturele voorzieningen, verdichting op knooppunten met allure (zoals Eindhoven binnen de ring), innovatieve vervoersconcepten die de regio ‘groter’ maken, uitmuntende onderwijsvoorzieningen, optimale bereikbaarheid (ook digitaal),

een aantrekkelijke omgeving met groene verblijfsruimten ook in het stedelijk gebied, een aantrekkelijk landelijk gebied dat tevens ook een proeftuin is voor experimenten en waar start-ups de ruimte krijgen op goed ontsloten locaties, woningen voor alle doelgroepen en een internationale metropolitane sfeer (zoals Engelstaligheid, internationale scholen). Op dit hele samenspel van opgaven zetten wij in als Brainportregio: van Brainport naar Mainport! In ‘Brainport Next Generation’ hebben we de strategie beschreven hoe we hier in multiplehelix samenwerkingsverbanden mee aan de slag gaan: op een adaptieve, flexibele, innovatieve, maar ook analyserende en naar maatschappelijke opgaven openstaande wijze.

2. Hoe bereiken we dit

Kennis toegesneden op de sterke sectoren vormt de motor van economische groei. Campussen en andere incubatiemilieus zoals Strijp-S zijn onmisbaar. Iedere campus heeft hierbij een eigen accent. De High Tech Campus Eindhoven is een innovatiecampus van (inter)nationaal belang. Daarnaast zijn we trots op de TU/e Campus en de Automotive campus en wordt er hard gewerkt aan de Brainport Industries Campus (BIC). Naast de versterking van de campussen, werken we aan het versterken van onze hoogwaardige kennisintensieve bedrijvenparken. We zetten in op optimale verbanden tussen bedrijven, kennisinstituten en maatschappelijke opgaven. Multimodale bereikbaarheid (first/last mile), een hoogstedelijk vestigings- en cultureel klimaat en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving (stad en ommeland) zijn hiervoor noodzakelijk.

We willen ruimte blijven bieden aan de zowel ‘grote spelers’, start-ups en aan snelgroeiende bedrijven. De bedrijventerreinen in alle regiogemeenten hebben hierbij een functie, met telkens wisselende

accenten (naar type bedrijf, zwaarte en omvang). Maar ook buiten bedrijventerreinen zijn mogelijkheden voor werkfuncties (wederom afhankelijk van type, zwaarte, hinder en omvang), zoals aan huis, in gemengde (centrum)gebieden en in vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. Speerpuntsectoren zijn: High Tech Systems, Chemie en Lifetech, Automotive, Industrieel Design, Energie & Metaal/ grondstoffen en (Agro)Food & Technology. Werklocaties moeten bruisend zijn en stimuleren tot innovaties, het zijn plekken waar mensen en activiteiten samenkomen.

De (innovatie) maakindustrie koesteren we. Een hoogontwikkelde kenniseconomie kan niet zonder. Onze ambitie is om deze bedrijvigheid te stimuleren en meer in te bedden in netwerken met elkaar en met kennisinstituten.

Op het vlak van de (Agro)foodsector zien we kansen voor de regio. Er zijn weinig regio's in de wereld waar de hele keten 'van grond tot mond' zo compact vertegenwoordigd is als bij ons. Als Brainportregio pakken we de uitdaging op met partners als de Agrifood Capital, TU/e Universiteit Wageningen, Food Valley, Westland Rijnmond en de Greenport Venlo. De ambitie is: 'Zuid-Oost Nederland als mondiale proeftuin voor duurzame transitie in de agrofood' en landelijk gebied als geheel, waarbij aandacht is voor vraagstukken rondom het optimaliseren van de voedselproductie, gezondheid, klimaatadaptatie, energie en mestverwerking. We willen ruimte geven aan experimenten, zodat bijzondere start ups de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen (uiteraard met zorg voor waarden en belangen). In de regio is sprake van goede voorbeelden, maar er zijn nog veel meer mogelijkheden. Verdere uitrol van 'glasvezelnetwerk' is hiervoor essentieel.

Het streven is dat in 2025 alle woningen en gebouwen aangesloten zijn op glasvezel, waarbij de provincie ook een belangrijke rol heeft. Goede digitale bereikbaarheid vormt een belangrijke randvoorwaarde voor nieuwe economische dragers in het buitengebied:

van vab tot lab! High tech is een ‘enabler’ voor AgroFood. De boerderij van de toekomst draagt in het algemeen positief bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.

We zien hier een belangrijke kans om het omvattende vraagstuk rondom de transitie van het landelijk gebied (waaronder de vrijkomende agrarische bebouwing) aan te pakken. Er komen veel opgaven en kansen samen, zorgvuldigheid is dus van groot belang. Het is bijvoorbeeld in veel gebieden niet eenvoudig om nieuwe economische dragers te vinden door de natuurwaarden.
Het is hier een grote uitdaging om tot nieuwe verdienmodellen te komen. Er ligt bij de transitie van het landelijk gebied met name een focus op De Peel en De Kempen, maar ook in de andere subregio’s (en andere delen van Nederland) speelt dit vraagstuk. Het vraagt om een nieuwe mindset, waarbij gekeken wordt naar de kracht van een gebied en kansen pro-actief mogelijk worden gemaakt. Het landelijk gebied is zowel de contramal van de stad (en heeft daardoor grote waarde voor bewoners, ondernemers en recreanten als plek van broodnodige ontspanning en bezinning), maar vormt tegelijkertijd ook een onlosmakelijk onderdeel van het metropolitane netwerk door de hoge economische waarde (bijvoorbeeld voedsel en energieproductie en belangrijke vestigingslocatie voor de innovatieve maakindustrie). De provincie werkt samen met De Kempen, De Peel en Boven-Dommel aan het verder brengen van de ‘aanpak leegstand’, waarbij met experimenten rondom sloopinstrumentarium/start ups AgriFood en circulaire economie ervaringen worden opgedaan. Eerste resultaten laten zien dat maatwerk van groot belang is. Duurzame transformatie van de agrarische sector wordt ruimtelijk ondersteund en jagen we aan.

Door onze centrale ligging is onze regio aantrekkelijk voor logistieke bedrijvigheid. We accommoderen in ieder geval de logistieke bedrijvigheid die gekoppeld is aan onze maakindustrie en onze logistieke bedrijven. Iedere subregio accommodeert de ruimtevraag voor logistieke bedrijvigheid tot 3 hectare.

Voor grootschalige logistiek zijn Westfields, GDC-Acht en BZOB-oost (nog in procedure) in beeld. We investeren in de relaties met de logistieke clusters in de omgeving van Tilburg en Venray/Venlo.

Een jonge sector die we stimuleren is ‘duurzaamheid - energie’. Het is een kansrijke economische drager voor het buitengebied. In samenwerking met provincie, TU/e en Telos werken we aan een kenniscentrum op Metalot: het duurzame industriepark te Cranendonck. Onze ambitie is om geheel te werken vanuit het circulaire gedachtengoed en (inter)nationaal een voorbeeldfunctie te vervullen. Bij (kennis)ontwikkelingen en bij het toepassen van innovaties rondom duurzaamheid, trekken we op met omliggende regio’s, provincie en het rijk. Onze ambitie is dat de regio in 2050 onafhankelijk is van fossiele brandstoffen.

Recreatie & toerisme (leisure) is in onze regio sterk, met constante groei in bestedingen en werkgelegenheid. Deze sector blijven we stimuleren, ook omdat deze van groot belang is voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat!

Samen met de provincie zetten we in op het versterken van de leisuremogelijkheden, het versterken van de kwaliteit van de bestaande verblijfsrecreatie, van natuurgebieden en landschapsparken zoals de Groote Heide en het realiseren van complementaire nieuwe ontwikkelingen met een hoog innovatiekarakter. De regio neemt deel aan het Provinciaal Leisureontwikkelfonds (LOF), welke opgericht is om innovaties te stimuleren in de vrijetijdssector. Bijvoorbeeld om meer kwaliteit te kunnen bieden aan internationale bezoekers van bijvoorbeeld de evenementen GLOW en DDW (DutchDesignWeek). Voor de vrijetijdseconomie geldt als ambitie: versterking van kwaliteit in combinatie met een kwantitatieve groei, afgestemd op en passend in de (landschappelijke) omgeving. Het landschap vormt bij afwegingen rondom initiatieven een van de beoordelingscriteria.

De regio wil koploper zijn in het realiseren van een toonaangevend internationaal vestigingsklimaat aansluitend bij de hoogwaardige clusters en maakindustrie in de regio.

Daarnaast is het voor de bewoners in de regio van groot belang dat zij kunnen profiteren van innovatieve (digitale) dienstverlening gericht op hoge mate van inclusiviteit. Een optimale digitale bereikbaarheid en aanwezigheid van infrastructuur is hiervoor van cruciaal belang.
In het algemeen signaleren we een te grote plancapaciteit aan bedrijventerreinen. De aandacht gaat uit naar het verdichten en zo mogelijk transformeren van bestaande bedrijventerreinen. Daarnaast is het van groot belang dat ingezet wordt op de kwaliteit van bedrijventerreinen (zowel bestaand als nieuw). Het gaat dan bijvoorbeeld over duurzame energie en het circulaire gedachtengoed. In de herprogrammering zetten we in op thematisering, categorisering en op het bieden van meer ruimte voor mengvormen/tijdelijk gebruik, zodat adequaat op behoeften geantwoord kan worden. Het is van belang dat het juiste bedrijf op de juiste plaats terecht komt. Bedrijven(terreinen) dienen zich goed te voegen in de omgeving en mogen niet de draagkracht van een gebied overstijgen.

LEGENDA

Campus toplocaties - incubatie en kruisbestuiving

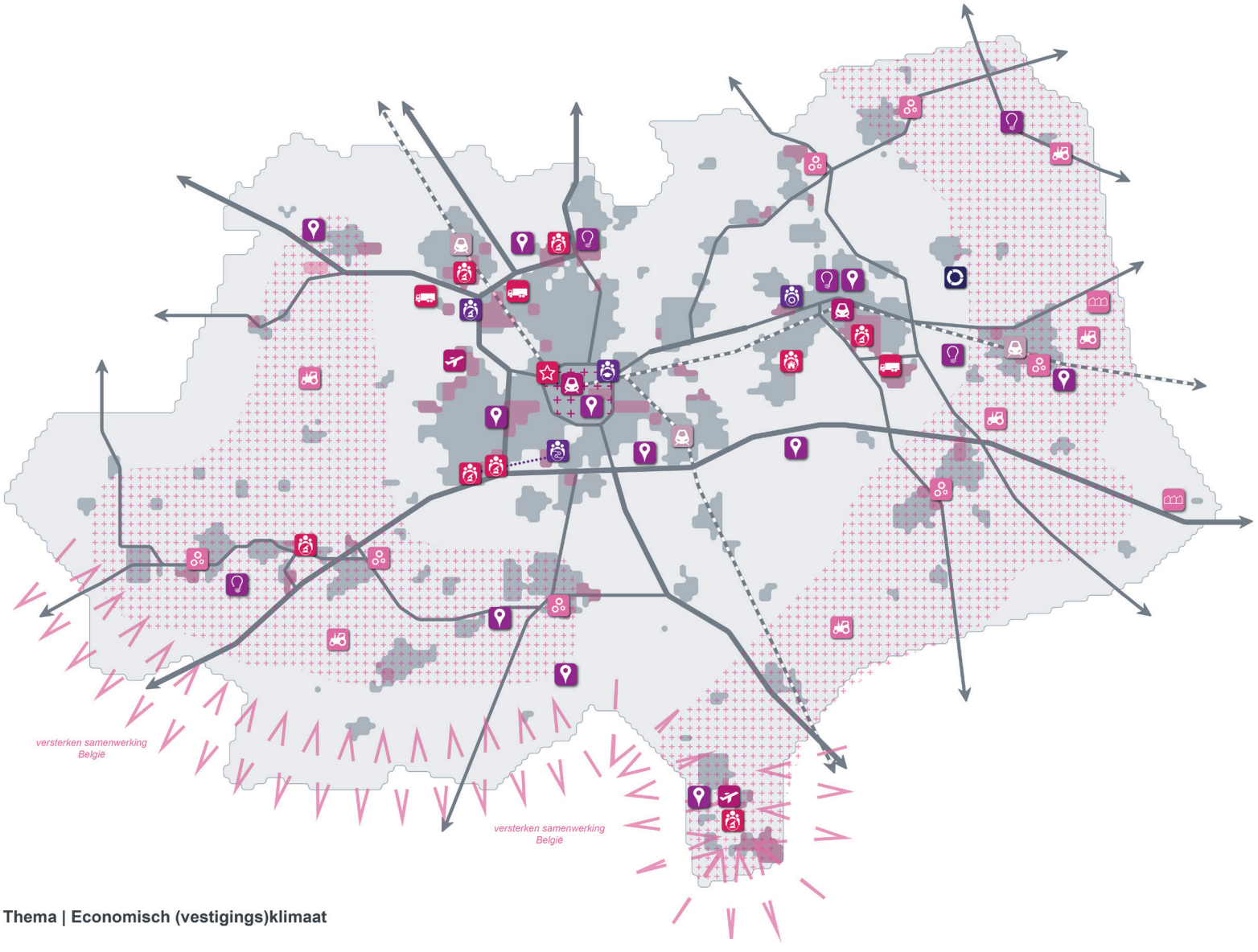
- High Tech Campus Eindhoven & ASML
- TU/e campus
- Automotive campus
- Brainport Industries Campus

Andere economische toplocaties

- Strijp-S
- Kennisintensief hoogwaarding bedrijven-park
- Bovenregionaal logistiek bedrijventerrein
- Brainport Smart District
- Airport
- Treinstation

- Eindhoven binnenstad XL knooppunt
- Versterking innovatieve, productie- en maakindustrielandschappen
- Accent Agro food
- Accent innovatieve & technische maak industrie
- Accent glastuinbouw
- Kracht circulair productielandschap
- Bedrijventerrein
- Pilots/Transformatie
- Voorbeeld project
- Treinstation regionaal

De vrijetijdseconomie
zie het thema: sterke omgevingskwaliteit

Oproep voor opstarten pilots die bijdragen aan:

- zoekgebieden circulaire economie
- onderzoek (on)mogelijkheden van VAB's om te gebruiken voor de maakindustrie
- zoekgebieden Argofood sector
- herbestemmen erfgoed
- nieuwe concepten en functies in het buitengebied
- klimaat adaptatie agrarische sector
- versterken kwaliteit onderwijs en onderwijspakket brainport ontwikkelen
- versterken relaties België en Duitsland
- hoogstedelijke culturele voorzieningen, rijksmuseum onder de rivieren
- internationaal karakter (engels taalgebruik)
- nieuwe concepten en functies in het buitengebied
- ontwikkelgebieden voor toerisme en recreatie

Thema | Economisch (vestigings)klimaat

3. Prioriteiten & Pilots Economisch klimaat

Als betrokken partijen werken we samen aan de juiste condities voor de versterking van het economisch vestigingsklimaat. De hoogste prioriteit hebben projecten en activiteiten gericht op:

- het versterken van het hoogstedelijk klimaat en investeringen in topvoorzieningen (sport, cultuur, leisure) in de Brainportregio,
- en tegelijk ook het versterken van een basisvoorzieningenpakket voor een hoogwaardige woon-, leef- en vestigingsklimaat regiobreed,
- het werken aan de verbetering van de (inter)nationale bereikbaarheid,
- het versterken van de digitale bereikbaarheid,
- het versterken van de verwevenheid tussen de campussen, kennisinstituten en de innovatieve maakindustrie,
- in het algemeen het aanpakken van de transitie van het landelijk gebied, waarvoor een agenda opgesteld wordt gericht op een nieuw economisch profiel voor het landelijk gebied,
- het ontwikkelen van een (boven)regionale strategie rondom de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing,
- en het versterken van de kwaliteit van werklocaties (zowel bestaand als nieuw).

Hiervoor is het noodzakelijk om met andere overheden en tripartite partijen samen op te trekken.

We zetten ons ervoor in om de ruimte voor pilots en experimenten te vergroten. We zijn met name op zoek naar initiatieven rondom transformatie van bestaande bedrijventerreinen, ‘agrofood/gezondheid/energie’, duurzame energie en initiatieven die zorgen voor meer verweving tussen campussen, maakindustrie en samenleving. Goede voorbeelden worden in de schijnwerpers gezet. Op de kaart is een aantal (potentiële) pilotlocaties geduid waar we (samenhangende) opgaven signaleren omtrent transformatie/kwaliteitsversterking.

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de Brainport regio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn accenten:

De A2-regio:

- De subregio is sterk door een goede internationale bereikbaarheid door haar ligging aan de A2 en met Kempen Airport.
- Er is sprake van een sterke recreatieve sector. Dit kan verder uitgebouwd worden, gekoppeld aan het grensoverschrijdende landschap de Groote Heide; Valkenswaard werkt bijvoorbeeld aan de versterking van de leisure en pleasurezone met onder andere de Kempervennen en een duurzame ontwikkeling van het Eurocircuit. Voor de duurzame doorontwikkeling van deze leisurecluster naar een echte leisurezone wordt de komende jaren een integraal ontwikkelingsplan opgesteld.
- De subregio blinkt uit in de innovatieve maakindustrie en in innovaties en bedrijvigheid rondom 'energie / metaal / materialen / grondstoffen'. Metalot, het meest duurzame industriepark met kenniscentrum te Cranendonck is in ontwikkeling, waarbij de provincie partner is.

De Kempen:

- In 2016 is de subregio genomineerd als één van de 21 'Smart Manufacturing Regions' wereldwijd. 'Slim maken' vormt het profiel van de subregio. De maakindustrie en de agrosector staan aan de basis van de bedrijvigheid in de Brabantse Kempen. De regio heeft een schakelfunctie naar de Belgische Kempen.
- De subregio Brabantse Kempen vormt een onderdeel van de grensoverschrijdende regio De Grote Kempen en kent een bloeiende innovatieve (technische en chemische) maakindustrie. In tripartite verband wordt door bedrijfsleven, overheden en onderwijs/kennisinstituten gewerkt aan versterking van samenwerking, aan ketenvorming en onder andere daardoor aan een versterking van het innovatievermogen, verwoord in de Industriële ambitie van de Kempen. en in de uitwerking daarvan de Kempische Industriële Agenda.
- Ook spelen er opgaven rondom transformatie van bestaande terreinen, zoals het gebied tussen de A58 en het

Wilhelminakanaal.

- Belangrijke opgaven zijn de balans tussen de landbouw en het (kleinschalige) Kempisch landschap; de VAB's, de doorontwikkeling van de Kempen als uitloopgebied en de kwaliteit van (verblijfs)recreatie voorzieningen. De subregionale gemeenten hebben samen een Visie op de vrijetijdseconomie opgesteld, gericht op het meer en langer verblijven van toeristen door een goede regiomarketing, door het versterken van samenwerking tussen ondernemers en van de kwaliteit en door het verhogen van het onderscheidend vermogen en gastvrijheid. In het Uitvoeringsprogramma Kempenvisie Vrijetijdseconomie wordt dit nader uitgewerkt.

De Peel:

- In de Economische Agenda voor de Peel is de ambitie uitgewerkt, die erop gericht is om uitmuntend te zijn in circulaire economie en om hierop voorbeeldfunctie te vervullen. Dit is een adaptief systeem, een kraamkamer voor het herstellen van de ecosystemen rondom voedselproductie.
- De Peel heeft vijf speerpuntsectoren: agrofood, automotive, slimme maakindustrie, zorg en vrije-tijdseconomie.
- Recreatie en natuurbeleving vormen een belangrijke economische drager, gekoppeld aan de Strabrechtse Heide, het nationaal park de Groote Peel en het natuurreservaat Deurnsche en Mariapeel. Daarnaast vormen de Green Campus, de Automotive Campus en Food Tech Park belangrijke motoren.
- De Peel werkt voortvarend aan praktijktoepassingen rondom duurzame energie en het circulaire gedachtengoed. Goede voorbeelden zijn de Energyport De Peel in Deurne en het Helmonds Energieconvenant, waarbij de Stichting Bedrijventerreinen Helmond nauw betrokken is.
- Belangrijke opgave is de transitie van het landelijk gebied, met als onderdeel het vraagstuk rondom de VAB's. Het opstellen van een gezamenlijke strategie en agenda is hiervoor noodzakelijk. Onder andere via pilots gericht op agrofood, gezondheid, energie en klimaat gaan we deze opgave in samenhang benaderen. Dit kan alleen op bovenlokaal niveau. Onder andere ten aanzien hiervan wordt gewerkt aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking met Limburg en Noordoost-Brabant.

Stedelijk Gebied:

- Het Stedelijk Gebied vormt het bruisende economische hart van de Metropool met een groot aantal economische hotspots, kennisclusters en topmilieus: de campussen en de industriële clusters van bedrijven (ASML, DAF, VDL en Philips). Kernsectoren zijn High Tech R&D, innovatie en maakindustrie.
- Gewerkt wordt aan het versterken van het excellente vestigingsklimaat, onder andere door het ontwikkelen van de Brainport Industry Campus en door internationale knooppuntontwikkeling met een kwaliteitsimpuls voor de omgeving van Eindhoven Centraal. Dit doen we integraal en afgestemd via het Adaptieve Programma Brainport City
- Belangrijke opgaven liggen er rondom de transformatie van verouderde bedrijventerreinen (haven en industrie gerelateerd) en het bieden van (regel)ruimte voor nieuwe functies en experimenten.
- Een andere belangrijke kans en opgave ligt op het vlak van leisure en toerisme en recreatie: het stedelijke klimaat en de cultuur moet een schaalsprong ondergaan. Iedereen moet zich welkom voelen in een omgeving die internationale allure uitstraalt. Het Stedelijk Gebied heeft de ambitie om als uitvalsbasis voor de toerist te gaan functioneren en zoekt mogelijkheden voor innovatieve verblijfsaccommodaties. Het versterken van verbindingen met het ommeland en initiatieven in dat ommeland (zoals Aquabest en Gulbergen) zijn hierbij van prominent belang.

4. | Thema | Aantrekkelijk woon- en leefklimaat

1. Wat streven we na

In onze regio is het goed wonen en leven in een brede diversiteit aan uiteenlopende aantrekkelijke woonmilieus, dat is onderdeel van onze kracht. Het is onze ambitie om een excellent en divers woonklimaat met topvoorzieningen te kunnen (blijven) bieden, waar iedereen ontspannen kan wonen en verpozen. Daarom werken we aan een hoogwaardige (woon)omgeving, waar het veilig en gezond is, met een compleet en goed bereikbaar (hoog)stedelijk voorzieningenpakket in Eindhoven en Helmond, een levendig hart in de andere kernen met ruimte voor ontmoeting en goed toegankelijke fraaie landschappen met een gezellige Brabantse sfeer die bijdragen aan een gezonde samenleving.
Het stedelijk gebied moet meer internationale allure uitstralen, zich uitend in verdichting op knooppunten (zoals Eindhoven binnen de ring), dynamiek en levendigheid, meer Engelstaligheid en verruiming van openingstijden. Door aan te sluiten op de verschillende karakteristieke gebiedskwaliteiten en identiteitsdragers op alle schaalniveaus, wordt de variatie aan woon- en leefmilieus alleen maar verder vergroot.

Ieder deelgebied heeft vanuit de ontstaansgeschiedenis (ruimtelijk en sociaal) een specifieke aantrekkingskracht, waardoor er veel verschillende woonmilieus ontstaan zijn. We zetten in op verdere versterking van deze diversiteit. De vraag van de woonconsumenten staat voor ons centraal, dit geldt voor alle doelgroepen. Een bijzondere groep wordt gevormd door de kenniswerkers, zij zijn van belang voor de economische ontwikkeling van de regio.

De veranderingen op de woningmarkt gaan in een sneltreinvaart. Het is onze ambitie om hierop flexibel in te kunnen spelen, waarbij we een toenemende vraag naar huurwoningen, betaalbare en flexibele woningen signaleren. Door de sterke toename van 1-persoonshuishoudens en senioren, verschuift het accent in de vraag naar het wonen in een stedelijke omgeving. Dit betekent een grote opgave voor de realisatie van (kleinere) wooneenheden in het hoogstedelijk gebied (binnen de ring Eindhoven).

In de hele regio neemt de vraag naar woningen voor kleine huishoudens toe, vaak in een stedelijkere omgeving. Daarnaast blijft de vraag naar groen(stedelijk)e en landelijke woonmilieus aanwezig, niet alleen in Prioriteit heeft het op tijd toesnijden van de voorraad op de veranderende vraag, de vergrijzing en de transitie in de zorg in combinatie met opgaven rondom klimaatadaptatie en gezondheid: Brainport next generation.

2. Hoe bereiken we dit

Doel is een complete (woon)regio, met complementaire ontwikkeling van gebieden. Dit is een hele uitdaging en vraagt om keuzes waarbij kwalitatieve overwegingen leidend zijn.
We werken aan voldoende en hoogwaardige woningen voor alle type huishoudens. Dit betekent het versterken van de variatie in woonmilieus en aandacht voor de betaalbaarheid. We willen goed in kunnen spelen op de snel groeiende vraag naar kleine woningen en appartementen in Eindhoven.

De juiste woning op de juiste plaats, dat is het ideaalbeeld. Voor onze regio betekent dat:

- Hoogstedelijk wonen binnen de ring van Eindhoven.
- Hoge dichtheden op andere centrale, goed ontsloten (centrum) locaties in het stedelijk gebied van de beide centrumsteden Eindhoven en Helmond en de (middel)grote kernen.
- Buiten de goed ontsloten (centrum)locaties ligt in beide steden en (middel)grote kernen de nadruk op woongebieden in lagere

dichtheden, met voorzieningen op korte afstand (suburbaan woonmilieu).
- Daarbuiten, in de kleine(re) kernen gaat het om woonmilieus met een landelijk, dorps karakter.

Met nieuwe ontwikkelingen moet kwaliteit aan de regio toegevoegd worden EN aangesloten worden op gebiedsgerichte kwaliteiten. Daarbij is de vraag van de woonconsument uitgangspunt, nu en in de toekomst.

Het hierbij strategisch gebruiken van vrijkomend vastgoed vormt een kans vanuit het oogpunt van kwaliteit en identiteit. Het gaat dan om monumenten zoals kloosters en kerken, maar ook om beeld- en structuurbepalende panden die een maatschappelijke, industriële of agrarische functie hebben (gehad). Daar waar bijvoorbeeld sprake is van relatief veel vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen, kan gedacht worden aan transitie naar een woonlandschap met innovatieve woonvormen, zonder dat dit leidt tot aantasting van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied door verdere verstening.

Gemeenten moeten kunnen bouwen naar concrete eigen behoefte conform de provinciale prognoses. Ontwikkelingen moeten gericht zijn op de eigenheid en identiteitsversterking van de kernen.

We streven naar vitale, leefbare dorpen. Op regionaal en subregionaal niveau werken we toe naar afspraken over woningbouwprogrammering en kwalitatieve accenten. Hierbij spelen we in op trends als collectief particulier ondernemerschap (CPO). Bewoners mogen en moeten meer zeggenschap krijgen over woning/woonomgeving. Met de provincie (en het rijk) gaan we in gesprek over een aangepaste regievoering en het opstarten van pilots en proeftuinen.

Prioriteit hebben projecten en initiatieven die gericht zijn op hergebruik, transformatie en (gedeeltelijke) sloop van bestaande bebouwing. Onze ambitie is een kwalitatief hoogwaardige en energiezuinige bestaande voorraad, we zien hier een stevige opgave op ons afkomen ook gekoppeld aan het klimaat- en gezondheidsvraagstuk. Het energieneutraal maken van de woning(voorraad) vraagt van iedereen inzet op innovatie en om een investeringsstrategie (corporaties,

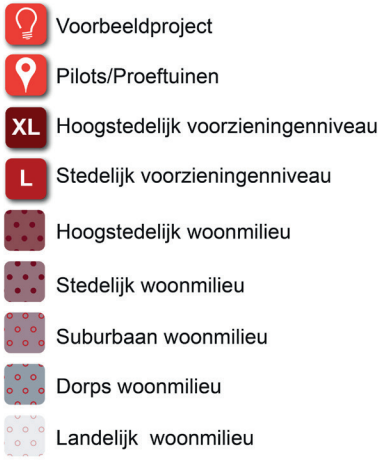
eigenaar-bewoners, verenigingen van eigenaren, overheid en bedrijfsleven). Graag roepen we de corporaties op om daar met andere partijen de benodigde keuzes in te maken. Als slim gebruik gemaakt wordt van (historisch en industrieel) erfgoed, groen- en waterstructuren en technologie (als domotica) kunnen unieke woonmilieus ontstaan. De rol van het ontwerp, identiteit (ruimtelijk en sociaal) wordt steeds belangrijker. Daarnaast zien we de verdere digitalisering van de woonomgeving als belangrijke kwaliteit.

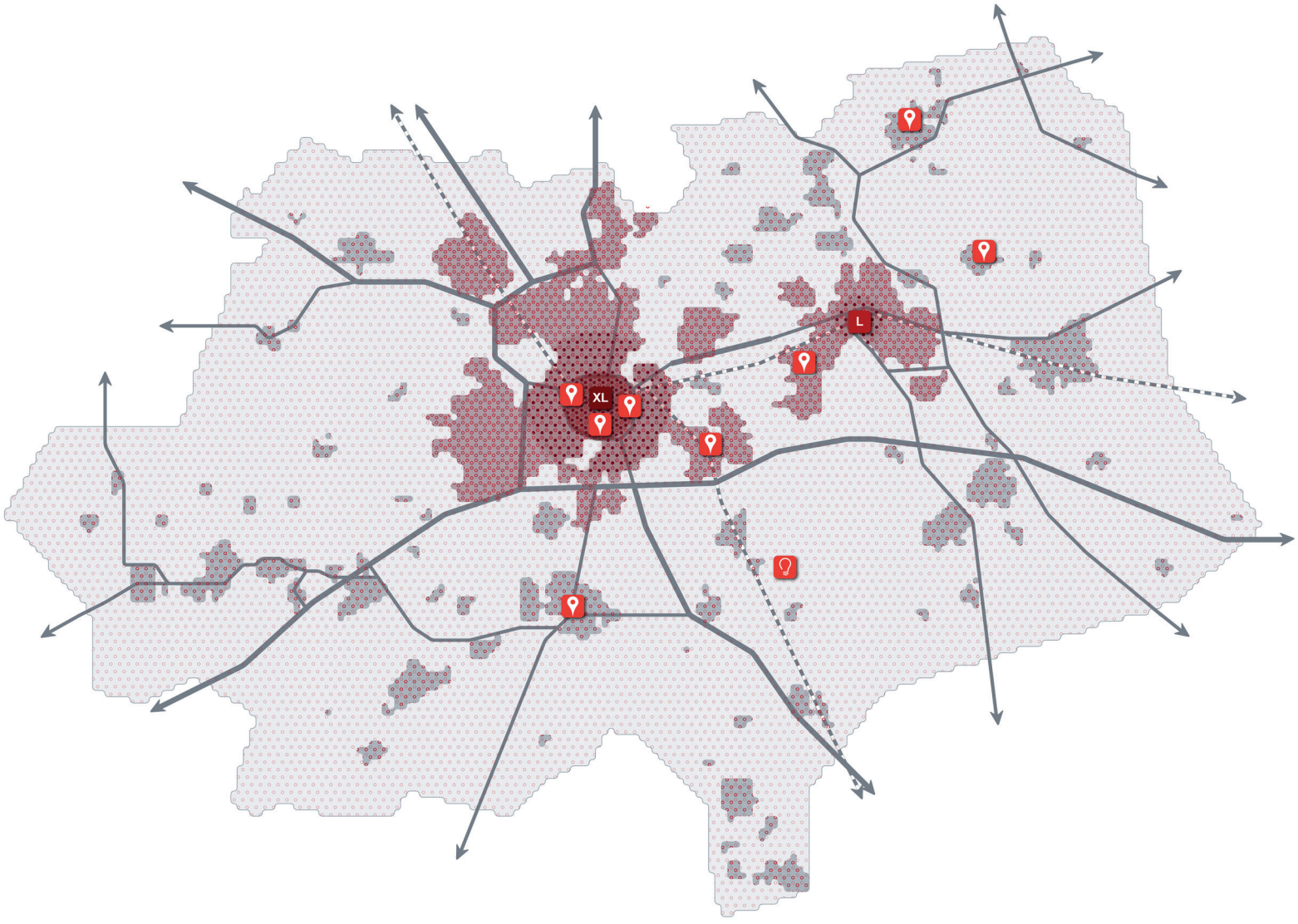
Voor bewoners is het van belang dat zij kunnen profiteren van innovatieve (digitale) dienstverlening gericht op hoge mate van inclusiviteit. Het draagt bij aan een versterking en verduurzaming van het gebied, aan de leefbaarheid (mensen kunnen langer thuis wonen) en het vormt een noodzakelijke voorwaarde voor het tot stand komen van innovaties en toepassing in de praktijk (bijvoorbeeld voor het aansturen van de straatverlichting en beweegbare bruggen). De besturen van de gemeenten Eindhoven en Helmond hebben als onderdeel van de B5, samen met het Rijk, de provincie, kennisinstituten en met WoonConnect BV in oktober 2016 de CITY DEAL naar een Digitale Woonomgeving ondertekend.
Onze ambitie is dat in 2025 iedere woning en ieder gebouw een aansluiting op het glasvezelnetwerk heeft.
Er is sprake van een spanningsveld rondom in het verleden aangewezen woningbouwlocaties. Eerst moet gekeken worden naar andere mogelijkheden, voordat op uitbreidingslocaties nieuwbouw plaatsvindt. We zien in het flexibeler omgaan met tijdelijk gebruik (binnen de wettelijke kaders) een mogelijke oplossing voor deze (oorspronkelijk voor woningbouw gereserveerde) gebieden. We gaan hiermee experimenteren en trachten de (regel)ruimte te vergroten.

De kwaliteit en de bereikbaarheid van het (maatschappelijk) voorzieningenpakket vraagt steeds meer aandacht op regionaal niveau. In Eindhoven en Helmond streven we naar een excellent commercieel en sociaal cultureel voorzieningenpakket, met het zwaartepunt in Eindhoven: het kloppende hart van de Brainportregio. In de Regionale detailhandelsvisie hebben we afspraken opgenomen gericht op krachtige commerciële voorzieningen.

In de middelgrote- en kleinere kernen, maar ook in Helmond ligt er een opgave om het beoogde voorzieningenniveau te behouden. Voor de kwaliteit van de voorzieningen en de (dorps)centra, is het onder andere van belang om aandacht te hebben voor de beleving van de centra, compactisering van het centrum, de functie van aanloopstraten, collectieve financieringsstrategie, aanpak van leegstand, het maken van afspraken over het faciliteren van bovenlokale detailhandelsontwikkelingen, technologische ontwikkelingen en de combinatie van off- en online winkelen. Bij afnemende voorzieningen in de kleine kernen wordt de bereikbaarheid van voorzieningen elders van groot belang. Door tegelijkertijd te werken aan aantrekkelijke ruimte voor ontmoeting en aan een hoge partcipatiegraad, blijven kleine kernen leefbaar en is het er goed wonen. We zetten ons er binnen de mogelijkheden voor in om voorzieningen te behouden maar hierop kan als overheid lastig gestuurd worden.

LEGENDA

Oproep voor opstarten
pilots die bijdragen aan:

- uitdenken financierings-/programmerings-/regiestructuur om daadwerkelijk (gemeente)grens-overschrijdend te kunnen handelen
- onderzoek (on)mogelijkheden van VAB's en agrarisch vastgoed om te gebruiken voor de woonfunctie
- verdichting mogelijk rondom knooppunten
- duurzaambouwen, let op spaningsveld klimaat- / hittestress
- (woon)ruimte voor kleine eenheden/ expats
- transformatie bestaande voorraad in combinatie met slim wonen en herge-bruik van erfgoed

Thema | Aantrekkelijk woon- en leefklimaat

3. Prioriteiten & Pilots Aantrekkelijk woon- en leefklimaat

In regionaal en subregionaal verband werken we aan de Woonagenda. Hierbij benaderen we het woonvraagstuk in samenhang met opgaven op het gebied van werken, hoogstedelijk klimaat, mobiliteit, sociale gebondenheid, energie & klimaatadaptatie.

Prioriteit heeft:

- binnen de subregio stedelijk gebied, het met betrokken partijen, zoals ook de provincie, werken aan innovatieve financieringsconstructies en wijziging van (aan)sturing-/ regiesystemen, zodat meer op kwaliteit gestuurd kan worden en de overmaat van in het verleden geprojecteerde nieuwbouwlocaties adequaat aangepakt kan worden;
- regiobreed transformatie van de bestaande woningvoorraad, hergebruik en (gedeeltelijke) sloop van vrijkomende gebouwen en hergebruik van erfgoed, waarbij we voorsorteren op trends. Ambitie is slim wonen en een kwalitatief hoogwaardige en energiezuinige voorraad. We gaan de focusgebieden hiervoor in beeld brengen en onderzoeken mogelijkheden en instrumenten om de aanpak daarvan te versoepelen, zoals via een transformatiefonds, maar kijken daarbij ook naar de wenselijke (lokale) regiemogelijkheden;
- investeren in stedelijk leven EN in de leefkwaliteit van kernen en dorpen. De kwaliteit van het leefklimaat wordt in hoge mate bepaald door de omgeving (dit wordt bij het volgende thema uitgewerkt);
- samen met de provincie stellen we een investeringsprogramma voorzieningen op ter versterking van het regionale voorzieningenniveau.

We gaan experimenten stimuleren en faciliteren rondom:

1. hergebruik van erfgoed en vrijkomende gebouwen en
2. inzet van technologie voor slim wonen.

Op de kaart staat een groot aantal goede voorbeeldprojecten die we ter inspiratie breed uitdragen.

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de krachtige Brainportregio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn accenten:

A2-regio:

- Aantrekkelijk en kleinschalig wonen, hechte gemeenschappen met een actief verenigingsleven, ingebed in natuur- en recreatiegebieden met zeer zeker ook een bovenregionale functie.
- Belangrijke opgave is het behoud van de leefbaarheid van de kleine kernen en de verbetering van bereikbaarheid van de economische toplocaties vanuit deze subregio (vooral gelegen aan de noordkant van de Brainportregio).

De Kempen:

- Aantrekkelijk, dorps- en landelijk wonen, hechte gemeenschappen met een actief verenigingsleven, ingebed in een uniek en divers landschap dat functioneert als het stedelijk uitloopgebied.
- Belangrijke opgave is ook hier het behoud van de leefbaarheid van de kleine kernen.

De Peel:

- Aantrekkelijk wonen in hechte gemeenschappen met een actief verenigingsleven, goede voorzieningen in de middelgrote kernen en het bovenlokale voorzieningenpakket van Helmond is goed bereikbaar vanuit De Peel.

Stedelijk Gebied:

- Aantrekkelijk wonen voor alle doelgroepen in een grote diversiteit aan woonmilieus: van gemengd hoogstedelijk met internationale allure (zoals Strijp-S, Eindhoven binnen de Ring en het centrum van Helmond) tot meer reguliere buitenwijken. Natuur en rust zijn bereikbaar op voelbare afstand in combinatie met een hoogstedelijk voorzieningenpakket, veel evenementen en een actief verenigingsleven. Eindhoven werkt aan een aantrekkelijker centrum met haar visie ‘Internationale hotspot en de weg daar naartoe’.
- Nieuwe ontwikkelingen moeten kwaliteit toevoegen en aansluiten bij de gebiedskwaliteiten.
- Het accent in de opgave ligt bij het tot stand brengen van een sterk hoogstedelijk woonmilieu met internationale allure: meer kleinere, flexibele wooneenheden, verdichting op knopen, transformatie van locaties/gebouwen, aantrekkelijke groene verblijfsruimten binnen de ring, Engelstaligheid en hoogstedelijke culturele voorzieningen.
- Een tweede opgave is transformatie van bestaande woongebieden die kijkend naar de toekomst in mindere mate tegemoet zullen gaan komen aan veranderende woonwensen.

5. | Thema | Sterke omgevingskwaliteit!

1. Wat streven we na

Ons landschap is ons belangrijkste kapitaal, daar zijn we trots en zuinig op! Het aantrekkelijke mozaïeklandschap met de vele beekdalen, natuurgebieden (waaronder nationaal landschap Groene Woud, Nationaal Park Groote Peel, natuurreservaat Deurnsche en Mariapeel, Natuurgrenspark De Groote Heide) en de gemoedelijke Brabantse sfeer, met de karakteristieke dorpen, het vele erfgoed, de vele (streekgebonden) musea en natuurpoorten, gecombineerd met de kracht van de sterke hightech-profilering en de internationale allure in het stedelijk gebied, maken ons als Brainportregio uniek.

De uitdaging is om de kwaliteiten en contrasten te versterken en in de schijnwerpers te zetten. Vanuit de ontstaansgeschiedenis zijn stad en ommeland nauw verweven. We zijn een netwerk van grote en kleinere steden, verstedelijkte dorpen en landelijke woonlandschappen. Het verder aaneen groeien van stedelijk gebied past niet bij onze identiteit. Landschap (en water en cultuurhistorie) moet weer opnieuw de drager zijn voor (economische) dynamiek, voor de (dorps)gemeenschappen en voor innovaties rondom energie en klimaatbestendig grondgebruik. Anderzijds zien we stedelijke dynamiek als aanjager voor vergroening! In het (hoog)stedelijk gebied moet iedereen zich welkom voelen, aangenaam kunnen verpozen in parkjes, op pleintjes en langs het water. Die mogelijkheden zijn er nu te weinig in de hoogstedelijke centra. Intensivering en concentratie op knooppunten en bij (hoog) stedelijke voorzieningen- en zakencentra zijn wenselijk.

De Brainportregio is de slimste regio van Nederland. De kracht rondom hightech en design willen we voelbaar maken in stad en land. Bijvoorbeeld in de openbare ruimte, door toepassing van innovaties in verlichting, veiligheid, duurzaamheid en materiaalgebruik. Onze ambitie is een levendige, leefbare en innovatieve regio tot in de haarvaten!

We streven naar een optimale balans in het gebruik van het landschap. Agrarische-, stedelijke-, ecologische-, recreatieve-, en energiefuncties moeten in gezond evenwicht zijn. Per gebied worden andere afwegingen gemaakt, aansluitend bij het karakter, de kwetsbaarheid, de maatschappelijke betekenis en het grondgebruik.
Klimaatadaptie is een opgave met hoge urgentie. Om te werken aan zowel een duurzame, klimaatbestendige regio met een sterke eigen identiteit, moet (her)ontwikkeling:

- volgend zijn op grondwaterstand en landschappelijke kenmerken;
- aansluiten op kansen die geboden worden door cultuurhistorie, natuur en water.

Recreatie & toerisme is een belangrijke economische sector, mede gekoppeld aan het landschap. Kansen liggen in de ring rondom de steden, met accenten in de Groote Heide, Kempen Broek, de Peel, het Geopark rondom de Peelrandbreuk, het Groene Woud, het Rijk van Dommel en Aa, het Aa-dal en de kanalen, maar ook de vele streekgebonden initiatieven. Het is onder andere onze ambitie om het Dommeldal als landschappelijke drager te positioneren. Het verbindt gebieden en instituten als de Sint Jan in Den Bosch, Dommelbimd, de TU/e, het Van Abbemuseum, de Collse Watermolen, de High Tech Campus, ASML, en de Dommelsche Bierbrouwerij. De Peel wordt een groot landschapspark met nieuwe noord-zuidverbindingen tussen Noord-Brabant, Limburg en Duitsland.
De Peelrandbreuk wordt zichtbaar en beleefbaar gemaakt en opteert voor UNESCO GEOpark. De Peelraamstelling is herkenbaar en kazematten zijn in ere hersteld. Voor de vrijetijdseconomie in het algemeen, geldt als ambitie een versterking van kwaliteit in combinatie met een kwantitatieve groei, afgestemd op en passend in de (landschappelijke) omgeving. Het landschap vormt bij afwegingen een van de beoordelingscriteria.

De agrarische sector is een grootgrondgebruiker in onze regio. Kijkend naar de toekomst signaleren we een samenspel van complexe opgaven gerelateerd aan een duurzame, toekomstbestendige sector: klimaatbestendigheid, gezondheid, ecologie, dierenwelzijn en schaalvergroting in combinatie met leegstand / VAB's. Alles bij elkaar is er sprake van een transitie van het landelijk gebied. Vitaliteit, leefbaarheid en (belevings)kwaliteit van het landelijk gebied is van groot belang, het is immers zowel contramal van het stedelijk gebied en noodzakelijk onderdeel van een goed functionerend stedelijk netwerk.

Uitdaging is om op zoek te gaan naar (nieuwe) verdienmodellen, waarmee de landschappelijke kwaliteiten behouden en versterkt kunnen worden en er sprake is van vitale economisch duurzame functies in het landelijk gebied. Het gaat om het zoeken naar een goede balans en om verdeling van kosten en baten. Belangrijke focusgebieden van deze omvattende opgave zijn gelegen in De Peel (grootschaliger), De Kempen (kleinschaliger) en het overgangsgebied van de A2-zone. We gaan op (sub)regionaal niveau op zoek naar oplossingsrichtingen en instrumenten voor deze transitie van het landelijk gebied.

Hierbij zal deels sprake zijn van doorontwikkeling van agrarische gebieden tot voedselproductielandschappen en voor andere delen gelden uitdagingen gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het landschap ten behoeve van wonen, recreatie, ontspanning en natuurdoelstellingen (NNB en NNN). Daarnaast gaat het om het versterken van economische verdienmodellen door verduurzaming, vermindering emissies en het versterken van kringlopen (fijnstof, grondgebruik klimaatadaptief, beperken mobiliteit, mestverwerking, gezondheid e.d.). De boerderij van de toekomst draagt positief bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Energiewinning zien we als belangrijke kans: de nieuwe boer oogst energie!

2. Hoe bereiken we dit

We zijn trots op ons gebied, maar dat stralen we onvoldoende uit. Het zit ook niet in onze aard om de loftrompet af te steken. Maar het besef groeit dat we iets unieks in onze regio hebben: de kwaliteiten gaan we op de kaart zetten! Dit verstevigt direct en indirect onze (inter)nationale (economische) positie.

Samen met partijen als waterschappen, Brabants Landschap en ZLTO werken we structureel aan de versterking van onze omgevingskwaliteit. Samenwerking, ontkokering en het loskomen van een min of meer sectorale aanpak is van belang. Een integrale aanpak maakt meer mogelijk. We streven naar een robuust, divers natuurnetwerk. De specifieke kwaliteiten van de afzonderlijke gebieden maken we prominenter (open/besloten, beekdal/zand, type beplanting e.d.). Op kleinere schaal moeten (uitloop)gebieden beter verbonden worden met concentraties van bedrijvigheid en woongebieden en aangesloten worden op OV-netwerk. Steden zijn belangrijke schakels in het natuurnetwerk Brabant. Over steun bij de realisatie daarvan zijn de 5 steden in overleg met de provincie.

Versterking van het landschap en vergroten van de toegankelijkheid, vraagt om goede verbindingen tussen de gebieden, tussen de beken/kanalen en ook met de parels daarbinnen (zoals het erfgoed). De netwerken (groen, grijs, blauw) moeten versterkt worden. Dit is in het belang van de gehele Brainportregio. Hierbij kijken we over onze grenzen. Dit geldt ook voor de aanpak van de wateropgaven en andere opgaven rondom klimaatbestendigheid: grensoverschrijdend moet gezocht worden naar mogelijkheden voor het conserveren van water bovenstrooms.

Diversiteit is onderdeel van onze identiteit. Zowel in bebouwd-, als in buitengebied zetten we in op het vergroten van contrasten. Kansen hiervoor zijn vrijkomend cultuurhistorisch- / industrieel- / agrarisch- / maatschappelijk erfgoed / vastgoed. De studie Cultuurhistorisch Erfgoed Brainport brengt kansen in beeld. Daarnaast gaan we op zoek naar de mogelijkheden voor verdichting op (hoog)stedelijke knooppunten in de centra en op transformatielocaties.

Hierbij is het de ambitie om onze identiteit van hightech en design zo optimaal mogelijk beleefbaar te maken.
Uitgangspunt bij iedere ontwikkeling is dat het leidt tot een kwaliteitsimpuls: ondernemen voor het landschap, iedere ontwikkeling moet op een logische locatie en op een zodanig goede wijze ingepast worden, zodat er sprake is van een meerwaarde voor de initiatiefnemer zelf, alsook voor de omgeving, danwel er sprake is van een algemeen maatschappelijk belang.

Om transformatie en tijdelijk gebruik soepeler plaats te laten vinden, onderzoeken we de ‘grenzen van de regelruimte’ door opstart van pilots en experimentgebieden. We willen bijvoorbeeld innovatieve productielandschappen en concepten als het Nieuwe Gemengde Bedrijf faciliteren. Meer ruimte bieden voor dynamiek betekent voor ons niet dat alles overal mogelijk is. Een ontwikkeling moet passen in het landschap. Afwegingen pakken we integraal op waarbij doelen centraal staan.

Samen met de waterschappen onderzoeken we de meekoppelkansen rondom water, energie, gezondheid, voedsel, leefbaarheid en klimaatbestendigheid. Water en ruimte zijn een koningskoppel, zo staat ook in het Manifest 2040. Ons fraaie bekenstelsel is een belangrijke drager.
Voor het thema water blijven we onverminderd werken aan het voorkomen van wateroverlast en schade, het beperken van droogteschade, een goede oppervlakte- en drinkwaterkwaliteit en het versterken van ecologische verbindingszones. Zowel in het stedelijk gebied als in het landelijk gebied moet voldoende ruimte en aandacht zijn voor water.

Een uitdaging van een heel andere orde op (boven)regionaal niveau is de betaalbaarheid van het landschap. We zien de functie van uitloop- en recreatiegebied als een ‘stedelijke’ functie. Hier ligt voor ons een belangrijke parallel met het gebruik van de stedelijke voorzieningen (o.a. theater, concertzaal en zwembad) door bewoners van het ommeland. We gaan de mogelijkheden in beeld brengen: stedelijke dynamiek als aanjager van vergroening.

3. Prioriteiten & Pilots Sterke omgevingskwaliteit

Onze fraaie omgevingskwaliteit met zowel internationale allure als regionale identiteit en diversiteit is mede bepalend voor onze (economische) kracht. Daarom hebben we een stevige ambitie. Bij alle (her)ontwikkelingen moet gestreefd worden naar een hoogwaardige (zo mogelijk groene) uitstraling met allure, verbetering van omgevingskwaliteit, van de belevingsmogelijkheden en versterking van leisuremogelijkheden. Projecten die hierop gericht zijn worden gestimuleerd.

Prioriteit heeft:

- het vergroten van contrasten in kenmerken, uitstraling en beleving;
- het versterken van het voedsellandschap in De Peel;
- de ontwikkeling van landschapsparken;
- het werken aan een robuust netwerk van gebieden en parels met complete en fijnmazige (recreatieve) routes en bijbehorende (recreatie- en leisure) voorzieningen;
- het werken aan de transitie van het landelijk gebied waaronder de opgave rondom de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing;
- het werken aan activiteiten die ook leiden tot verbetering van de omgevingskwaliteit, zoals versterking van de bestaande woningvoorraad en activiteiten rondom water / klimaatadaptatie / energieneutraliteit.

We staan open voor experimenten van onderop, mits kwaliteiten gewaarborgd worden. Samen met betrokkenen werken we aan integrale gebiedsopgaven; gericht op een omvattende kwaliteitsimpuls (leefbaarheid, vitaliteit, bereikbaarheid, omgevingskwaliteit) in de groene contramal van de stad, zoals ‘Dommeldal - de Hogt’, ‘Rijk van Dommel en Aa’, ‘gebiedsontwikkeling N69’, ‘Goorloopzone Helmond’, ‘Mozaïek Dommelvallei’, ‘UNESCO GEOpark in De Peel’ en de ‘Levende Beerze’. Deze gaan we doorzetten en de ervaringen verbreden naar andere (nieuwe) pilots. Waarbij we bijvoorbeeld denken aan het Groene Woud.

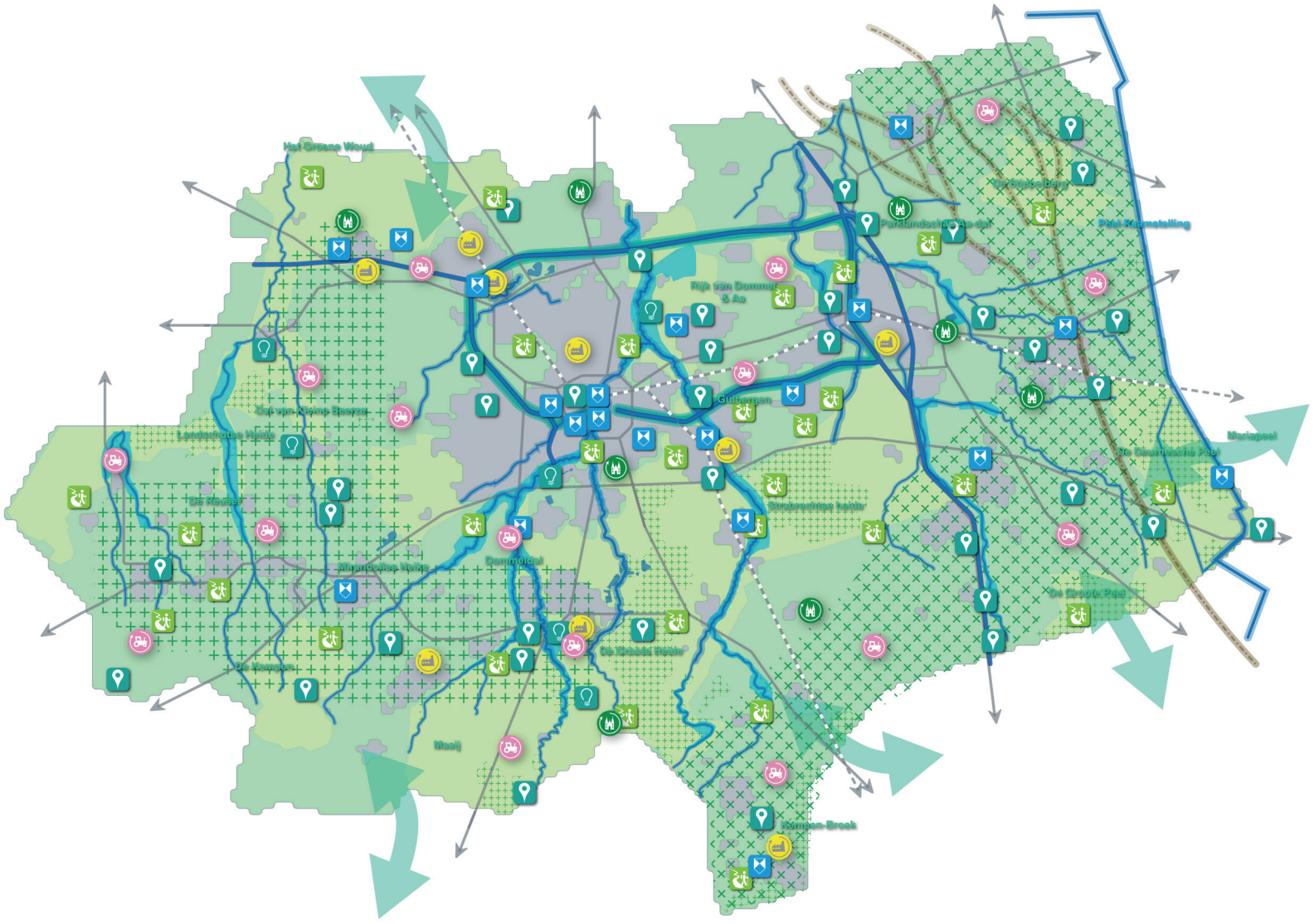
We zijn op zoek naar proeftuinen en pilots rondom:

- verknoping water/omgevingskwaliteit / gezondheid / klimaatbestendigheid;
- klimaatadaptief grondgebruik in relatie tot de agrarische sector;
- transitie van het landelijk gebied in het algemeen;
- intensivering/versterking allure op knoop- en brandpunten voor dynamiek;
- beleefbaar maken en toepassen hightech design in stad en land;
- benutten cultureel-historisch-industrieel erfgoed en (maatschappelijk en agrarisch) vastgoed.

De kaart toont een groot aantal pilot- en voorbeeldprojecten, dit toont onze pioniersmentaliteit, doorzettingsvermogen en innovatiekracht. De ervaringen delen we graag, zodat deze als inspiratie gebruikt kunnen worden voor andere projecten binnen en buiten onze regio.

LEGENDA

Oproep voor opstarten
pilots die bijdragen aan:

- versterken fijnmazig netwerk groen-blauwe verbindingen ook buiten EHS en recreatieve routes bijv: robuuste beekdalen
- stimuleren pilots hergebruik erfgoed en vrijkomende gebouwen, waaronder specifiek VAB's
- Techniek, design en kennis in openbare ruimte toepassen en visualiseren
- Landschap als economische drager benutten
- "Branding" regio breed: 'Parkland-schap Eindhoven/mozaiek'
- Spanningsveld verdichting - klimaatbes-tendigheid / hittestress
- Showlanes - water weer als drager land-schap en vergroten beleefbaarheid water
- 3D- denken + mens (4D): integralege-biedsontwikkeling vanuit ondergrond en mens
- Klimaat adaptieve landbouw
- Meer groen/blauw in particuliere tuinen
- Zelfvoorzienend/ gesloten watersysteem stedelijk gebied
- Dommelzone ontwikkelen tot landschap-pelijke drager en verbinder van unieke gebieden, plekken en instituten: de Loire van Brabantstad
- Agrofood in combinatie met gezond leefklimaat
- Recreatienetwerk complementeren: fiets, voet, paard en skeeler
- Energielandschappen

Thema | Sterke omgevingskwaliteit!

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de Brainport regio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn ook accenten:

A2-regio:

- Hier liggen natuurgebieden die bepalend zijn voor de identiteit van de hele regio: Natuurgrenspark De Groote Heide, Leenderbos, Weerter- en Buulderbergen, de Plateaux. Het vormt een belangrijk uitloopgebied.
- Er ligt een belangrijke (sub)regionale opgave in het benutten van de kansen rondom deze unieke gebieden: kwaliteitsversterking, toegankelijkheid, beleefbaarheid en (boven)regionale leisurevoorzieningen.

De Kempen:

- De Kempen is een krachtig landschap (bossen, beken, boerenland, cultuur en veel cultuurhistorie). Het heeft een regionale uitloopfunctie en recreatie & toeristisme is een motor voor de subregio. Belangrijke opgave ligt in het vinden van de balans tussen koesteren omgevingskwaliteit en invulling geven aan de regionale uitloopfunctie.
- Een tweede prioritaire opgave betreft een strategie voor de transitie van het landelijk gebied, waaronder de VAB's. Daarnaast liggen er ook herontwikkelingsopgaven bij andere typen (complexen van) vrijkomende gebouwen, zoals (voormalige) bedrijfscomplexen (denk aan gebied nabij A58 en Wilhelminakanaal).

De Peel:

- De Peel heeft een kenmerkend landschap: open, blauw ecologisch netwerk, parkachtig, met parels zoals de Peelrandbreuk met Wijstgronden (GEOpark), Peelraamstelling, de Peel, het Aa-dal, de kanalen en de ontginningslandschappen met de landgoederen en de agrarische productie. Daarnaast zijn er de vele (streekgebonden) musea zoals het Klok- en Peelmuseum in Asten en het museum De Wieger in Deurne;

- Belangrijke opgave is het op de kaart zetten van deze parels, andere cultuurhistorische elementen en een goede inbedding in netwerken. In het algemeen streeft de Peel naar een verdere benutting van de kansen gekoppeld aan de vrijetijdseconomie. Water vormt hierbij ook een belangrijke kans: verbinding tussen stad en land en typerend voor de ontstaansgeschiedenis (moeras- en arme zandgronden). Daarnaast vormen de kwaliteit en economische vitaliteit van binnensteden en het terugdringen van leegstand belangrijke uitdagingen, evenals de integrale gebiedsontwikkeling van het Aa-dal, de kanalen en het ontginningslandschap (Nieuwe Ontginningen). De Peel heeft deze opgaven in de Ruimtelijke agenda verder uitgewerkt.

Stedelijk Gebied:

- Kenmerkend voor het stedelijk gebied is de fijnmazige dooradering van de stad en de sterke verwevenheid tussen stad - land, onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling vanuit een dorpennetwerk en daarnaast aantrekkelijke natuurgebieden en landschappen zoals het Rijk van Dommel en Aa.
- Juist ook in het stedelijk gebied ligt er een opgave in het vergroten van contrasten, uitstraling van hoogstedelijke ambiance en kwaliteit- en schaalsprong in stedelijke cultuur. Hightech en design moeten hierbij aangegrepen worden.
- Een andere opgave is de transformatie van verouderde bedrijventerreinen en woongebieden, intensivering van stationsgebied en binnenstad als geheel en de versterking van/ verdichting op andere knooppunten.
- In de subregio liggen concrete opgaven op het gebied van ruimtelijke kwaliteit bij de doorontwikkeling van de Health Innovation Campus, de uitbreiding van ASML, BIC, transformatie van De Run, Flight Forum, het centrum van Eindhoven en de eerder genoemde gebiedsontwikkeling Dommeldal-De Hogt.

6. | Thema | Infrastructuur & bereikbaarheid

1. Wat streven we na

De Brainportregio is de afgelopen twintig jaar uitgegroeid tot een van de drie economische topregio's van Nederland. De mobiliteit is daardoor flink toegenomen en zal nog verder toenemen. Om hier adequaat op in te spelen en voor te sorteren op de opgaven van de toekomst, hebben we samen met diverse partners, waaronder het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Limburg, het programma SmartwayZ.nl opgesteld. In het vervolg hierop is parallel aan de Integrale Strategie Ruimte gewerkt aan de Bereikbaarheidsagenda 'Brainport Duurzaam Slim Verbonden'. Deze is gericht op het versterken van de (internationale) kracht van de Brainportregio.

Voor het internationale vestigingsklimaat moet de externe bereikbaarheid top zijn. Maar bereikbaarheid is ook een noodzakelijke voorwaarde voor de leefbaarheid en vitaliteit binnen de regio zelf. Gekoppeld aan mobiliteit en bereikbaarheid zijn duurzaamheid en lucht- en leefkwaliteit belangrijke speerpunten. We verwachten veel van nieuwe technieken en het anders organiseren van mobiliteit, niet alleen voor mobiliteit, een aantrekkelijke omgeving en veiligheid, maar ook als business voor de aan mobiliteit gerelateerde bedrijven. 'Brainport Duurzaam Slim Verbonden' en de Integrale Strategie Ruimte zijn parallel en in samenhang ontwikkeld.

Onze ambitie:

- een optimale (inter)nationale EN regionale/lokale bereikbaarheid, zo duurzaam mogelijk, met een verbetering van de omgevingskwaliteit;
- dé Brainportregio Eindhoven als Europese regio voor ontwikkelen, testen en vermarkten van nieuwe mobiliteitsconcepten.

Een van de pijlers van de Brainport is de schakel- en verbindende functie naar andere kennisregio's en metropolen in Europa. Om deze positie minimaal vast te houden moet de internationale multimodale bereikbaarheid verbeterd worden. Dit heeft ook een hoge prioriteit in de Nationale Actieagenda Brainport (met het Rijk) EN in de Versnellingsafspraken Sterke regio (met de provincie).

Dit ligt in het verlengde van de strategie in de Gebiedsvisie Brainport City. Eindhoven ontwikkelt zich tot een internationaal knooppunt per spoor, weg en lucht. Een betere aanhaking op het HSL-netwerk naar België en Duitsland (Brainport - Dusseldorf) is hiervoor noodzakelijk, maar ook een aansluiting op het nachtnet. Samen met België hebben we aandacht voor goede onderlinge verbindingen zowel voor auto, OV en fiets. De dagelijkse relaties nemen immers toe. Ook via de weg moet een poortfunctie voor de Brainport gerealiseerd worden. Daarnaast zetten we in op het verbeteren van de betrouwbaarheid en doorstroming op A67, de A50, de A2-zuid, de A58 en de N279.

Door verdere concentratie van functies en verdichting op de knooppunten werken we aan voldoende draagvlak voor nieuwe vervoersconcepten. Het frequenter gebruik van bestaande voorzieningen moet beter benut worden. In de regio is het mede door de fijnmazige kernenstructuur niet eenvoudig om frequent collectief vervoer te organiseren. Via toepassen van innovaties en smart mobility is het onze ambitie om dit te bereiken. Tot in de haarvaten moet de multimodale bereikbaarheid verbeterd worden. Zowel stad als ommeland profiteert hiervan, het versterkt de aantrekkelijkheid van het woon-, werk- en leefklimaat. De opgave rondom de ’first & last mile’ van economische toplocaties heeft prioriteit. In het kader van de nationale strategie REOS wordt hiervoor ook prominent aandacht gevraagd.
Onze ambitie (een uitstekende mobiliteit voor de gebruiker) stelt eisen aan het mobiliteitssysteem. Nieuwe informatietechnieken maken het mogelijk om mobiliteit slimmer te organiseren. Met ‘talking traffic’ dat zowel op kruispuntniveau als op netwerkniveau optimaal op elkaar is afgestemd. Met een betere verdeling over en slimme combinatie van vervoerwijzen.

2. Hoe bereiken we dit

Door het doorpakken op innovaties kunnen ambities dichterbij gebracht worden, zoals de elektrische fiets (en auto). Maar ook trends als mobieler wordende ouderen, bezorgdiensten, schaalvergroting van voorzieningen, digitale innovaties, groeiend bewustzijn rondom de omgevingskwaliteit en het steeds meer gemeengoed worden van het zelf ontplooien van initiatieven dragen hiertoe bij.

We werken aan een toekomstgericht mobiliteitssysteem. Onze randvoorwaarden daarbij zijn: vlot, veilig, robuust en aangenaam. In ’Brainport Duurzaam Slim Verbonden’ hebben we onze visie samen met regionale en lokale partijen uitgewerkt in maatregelenpakketten, gestructureerd naar subregionale relaties (zie kaartinzet).
De pakketten zijn een mix van maatregelen: smart-mobility, fysieke maatregelen (fiets, OV, auto en knooppunten), die we in een adaptief programma, intergemeentelijk en samen uitwerken en gefaseerd uitvoeren. Over de financiering maken we afspraken met de provincie, maar wordt ook nadrukkelijk gekeken naar andere partners.

We kiezen als Brainportregio voor de doorontwikkeling van een co-modaal verkeerssysteem om de regio bereikbaar en leefbaar te houden. Dit is een systeem waarin de mobiliteitsbehoefte centraal staat en slim gebruik wordt gestimuleerd. Slim betekent hier het effectief benutten van de sterke kanten van de verschillende vervoerswijzen door een selectieve verbetering van de netwerken en knooppunten en uitstekende reisinformatie. Waar een combinatie van vervoerswijzen de beste reis biedt, sluiten deze drempelloos op elkaar aan.

Het co-modale systeem heeft oog voor de verscheidenheid binnen de regio. In de (stedelijke) woonomgevingen en op de diverse relaties zijn er door de ontwikkelingen op het gebied van de (elektrische) fiets en door een verbetering van het OV grote kansen. Essentieel is dat we hier ruim baan geven aan de bus -met nieuwe HOV verbindingen-, de trein -met een frequentieverhoging van de sprinters- en de fiets met uitstekende fietsvoorzieningen en snelfietsroutes. In de regio

blijft de auto echter belangrijk. Het wegverkeer wordt met directe toegangswegen en een uitstekende doorstroming verleid om de autosnelwegen en N279 (’de randen’) te gebruiken en weg te blijven van de stads- en dorpskernen en uit het groen. Prioriteit binnen de versnellingsafspraken met de provincie heeft het inrichten van de bundelingswegen (A270-ring-Kennedylaan, N615).

We sluiten er onze ogen echter niet voor, dat het op sommige relaties het niet realistisch is dat de gebruiker voor een reis via hoofdwegen kiest. Om te voorkomen dat verkeer zich spreidt over het hele gebied en daarmee schade toebrengt aan de leeg-/verblijfskwaliteit in kernen, aan het Rijk van Dommel, aan ecologie of de omgevingskwaliteit, kiezen we ervoor om het verkeer in het middengebied te bundelen op enkele routes (A270 en N615). Bundeling biedt mogelijkheden om gericht leefbaarheidsmaatregelen te treffen en om hier ook een betrouwbare doorstroming te bieden. Waar we trots op zijn, is de integrale gebiedsontwikkeling rondom de N69, waardoor in nauwe samenwerking met partners het gehele gebied een kwaliteitsimpuls krijgt.De doorstroming moet vlot en omgevingsvriendelijk zijn met een optimale informatievoorziening op knooppunten, topvoorzieningen voor de fiets en tussenvormen tussen openbaar- en individueel vervoer. Innovaties moeten snel in de praktijk gebracht kunnen worden. Als onderdeel van de Versnellingsafspraken met de provincie wordt de haalbaarheid onderzocht van een living lab ’smart mobility’. Daarnaast starten we met Mobility As A Service (MAAS): het verbinden van high tech, onze automotive cluster en de maatschappelijke opgaven. Een van de ambities is het groeien naar 25.000 zero emissie voertuigen in 2020. Samen met de provincie ontwikkelen we een challenge aanpak voor het economische cluster Smart Mobility, waarin kijkende naar de mobiliteitsopgaven partijen uitgedaagd worden tot vernieuwing en doorontwikkeling.

We geven ruim baan aan bus, trein en fiets en stimuleren dit onder andere via smart bike roads, slowlanes, uitstekende fietsvoorzieningen en fietsroutes. Daarnaast willen we de frequentie van de sprinters op het spoor naar metrofrequentie brengen en nieuwe HOV-routes toevoegen. In het algemeen zetten we in op smart mobility, waarbij we nieuwe technologieën inzetten, ICT optimaal benutten en reizigersinformatie beter en slimmer toepassen en mobiliteit beter organiseren.

Een belangrijke randvoorwaarde voor het bereiken van onze ambities is een optimale digitale infrastructuur in stad en land. Onze ambitie is: in 2025 glasvezel naar alle woningen en gebouwen EN 1 Gbps convergente infrastructuur voor vast breedband en 5g. We streven naar een digitale bereikbaarheid mondiaal gezien op topniveau. Daarnaast streven we ernaar om alleen te bouwen / verdichten op locaties die goed bereikbaar zijn, afgestemd op de beoogde functie, de gebruikersintensiteit en logistieke afhankelijkheid van de ontwikkeling. Op knooppunten zetten we in op verdere concentratie ter verhoging van het draagvlak OV en een uitbreiding van P&R-voorzieningen.

LEGENDA

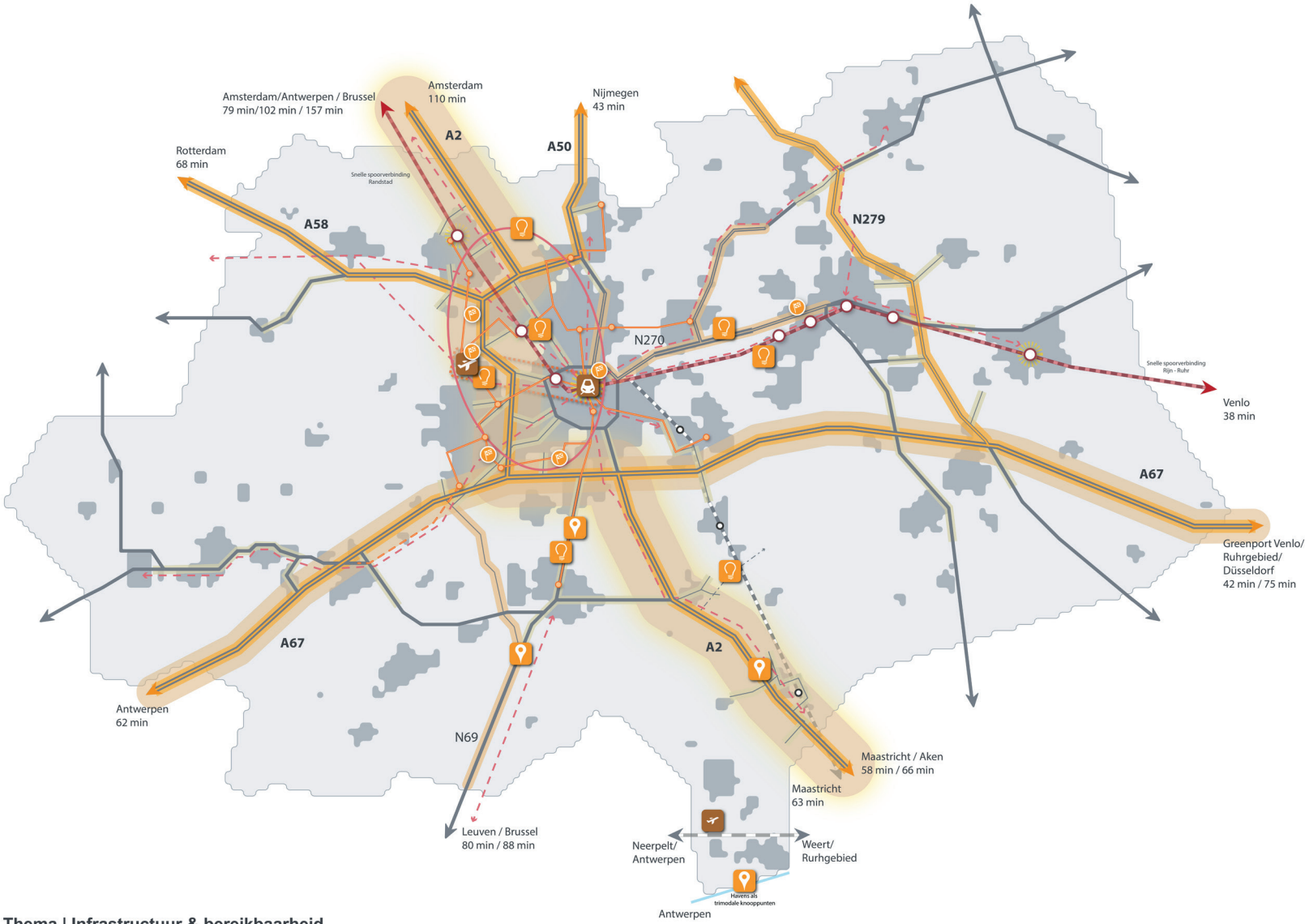
- Eindhoven Airport aanhaken bij Brainport avenue
- Kempen Airport
- Schaalsprong Centraal Station tot hub
- Hoogwaardige snelle treinverbinding zuidelijke Randstad & Rijn Ruhr
- Mogelijke heropening IJzeren Rijn

Opschalen HOV

- Metrofrequentie trein
- Versterken regionale knoop
- HOV versterken
- Aandacht voor first/last mile bij economische toplocaties

Comodaal verkeerssysteem:

- A2, A67, A58 en N279 bundelen met aandacht voor doorstroming
- Bundelen in middengebied
- Inprikkers
- Bereik slowlane
- Snelfiets netwerk
- Voorbeeld project
- Pilots/proeftuin

Oproep voor opstarten pilots die bijdragen aan:

- innovatief (individueel) OV tot in de haarvaten
- multimodale duurzame ontsluiting campussen en stationsgebieden
- aandacht voor doorstroming A2, A67 en A58
- inspelen op trends als “Highcube” en e-bike
- betere verbinding De Peel - De Kempen
- slimmer gebruik van het spoor, aanhaken op HSL
- slimme verkeersruimte talking traffic
- onderzoek mogelijkheden vervoer over kanalen
- verbeteren digitale bereikbaarheid 4G in het buitengebied
- stimuleren ontwikkeling particuliere sites zoals “uber”
- aanhaken op het nachtnet
- slowlane netwerk uitrollen
- experimenteerruimte rijtaakondersteuning als opmaat zelfrijdende auto’s

Thema | Infrastructuur & bereikbaarheid

3. Prioriteiten & Pilots Infrastructuur en bereikbaarheid

Prioriteit hebben de maatregelen en projecten die gericht zijn op:
het versterken van de internationale bereikbaarheid;
het versoepelen van het ’dagelijks functioneren’ en vergroten van het dagelijks bereik, waaronder het ’first- & last mile-vraagstuk’.

Voorbeelden van prioritaire projecten zijn de uitbreiding en verfijning van het (snel-)fietsnetwerk, overstaplocaties, metrokwaliteit (HOV+) op de belangrijkste interregionale verbindingen en uitbouw van het HOV in het algemeen. Onderdeel van de Versnellingsafspraken tussen de Provincie en de regio is het ontwikkelen van een doorlopende lobbyagenda met activiteiten.

Daarnaast heeft het praktisch toepassen van innovaties prioriteit, omdat we zien dat het huidige vervoerssysteem tegen grenzen aanloopt. Als slimste en hightech regio met pioniersmentaliteit, zijn wij DE regio voor het testen in de praktijk en het uitdragen van kennis. We gaan op zoek naar pilots. Hierbij zoeken we koppelingen met thema’s als design, gezondheid, economie, woon- en leefklimaat en het inspelen op demografische ontwikkelingen (zoals vergrijzing), waardoor andere en meer eisen gesteld worden aan de verblijfsomgeving.

In de regio is al een groot aantal goede voorbeelden in ontwikkeling waar we trots op zijn, zoals de Slowlane (de snelfietsroute Valkenswaard - HTCE komt hierop uit), de Flitsbus (HOV-lijn Eindhoven - Waalre - Valkenswaard - Begie) en de A/N270 als ’living lab’.

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de Brainport regio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn ook accenten. Graag verwijzen we voor specifieke projecten en maatregelen naar Brainport Bereikbaar Visie Mobiliteit en Innovatie; Slim op weg naar 2030.

A2-regio:

- De subregio heeft 'op papier' een goede bereikbaarheid, maar de doorstroming op de A2 en de A67 vormt tevens ook de grootste opgave. Door de subregio wordt hieraan gewerkt: 'Samen naar de A2'.
- De A2-regio werkt voortvarend aan de integrale gebiedsontwikkeling rondom de N69.
- Belangrijk aandachtspunt voor het optimaal functioneren van de subregio vormt een goede verbinding naar en vanuit Belgie: auto, fiets en OV.
- De gemeente Heeze Leende doet onderzoek naar de haalbaarheid van de 'Centrale As' (een verbinding van de Somerenseweg met de A2). De nieuwe weg zorgt ervoor dat (vracht)verkeer niet meer door de kernen rijdt, hetgeen de leefbaarheid en veiligheid in deze kernen vergroot.

De Kempen:

- De Kempen heeft een eigen Mobiliteitsagenda opgesteld.
- Onderdeel is de ’last & first mile’, waardoor de bereikbaarheid van (hoog)stedelijke voorzieningen en werkgebieden verbetert en daarmee de aantrekkingskracht als woongebied toeneemt.
- Daarnaast ligt een belangrijke opgave in het beter aanhaken op de A67 en het goed inpassen van de N69.

De Peel:

- Vergelijkbaar met de subregio De Kempen heeft het werken aan ’first & last mile’ prioriteit, dit ter vergroting van de aantrekkelijkheid als woon- en leefgebied.
- Daarnaast heeft prioriteit: het bevorderen van de doorstroming op de A67, het realiseren/compleet maken van goede fietsverbindingen, het verbeteren van de OV-verbindingen met goede overstapmogelijkheden, een toekomstbestendige N279 en het versterken van de bereikbaarheid van en vanuit de kernen in de regio.

Stedelijk Gebied:

- In het stedelijk gebied ligt een grote uitdaging: het versterken van de internationale multimodale bereikbaarheid en een schaalsprong voor Eindhoven CS en de binnenstad naar een XL-knooppunt. Daarnaast heeft landzijdige OV-verbinding van de airport prioriteit, het opwaarderen van de (stop) treinverbindingen naar metrofrequentie, een transformatie van NS Best naar regionale verbindings- en transitieknoop van trein, HOV, auto en fiets en Eindhoven Acht wordt een regionale verbindings- en transitieknoop van trein, HOV, fiets en auto.
- Specifiek voor het Stedelijk Gebied is ’Slimme stedelijke bereikbaarheid’ een opgave: slimme logistiek met aandacht voor distributie, bevoorrading en bezorging van internetbestedingen.
- De West-Parallel (N69) biedt grote kansen voor de regio.
- Belangrijke uitdaging vormt een goede herinrichting van de Luikerweg en de Eindhovenseweg ten behoeve van de verbetering van de leefbaarheid in de kernen Aalst en Waalre en een inbedding in de integrale gebiedsontwikkeling.

7. | Thema | Gezonde leefomgeving & klimaatadaptie

1. Wat streven we na

Als regio willen we schoner, slimmer en zuiniger omgaan met de ruimte en grondstoffen optimaal (her)benutten. We streven naar een duurzame locatieontwikkeling: herontwikkeling en transformatie van bestaande gebieden is daarvoor een essentieel onderdeel. Het juiste type woon- en werkmilieu moet geaccommodeerd worden op de juiste locatie, met respect voor het landschap, het watersysteem en andere (ook sociale) waarden: naar klimaatadaptief grondgebruik in een gezonde leefomgeving.

Klimaatadaptatie

Het veranderende klimaat in Nederland zorgt voor meer extremen in het weer, dit hebben we als regio letterlijk gevoeld medio 2016. Transitie naar meer klimaatadaptief grondgebruik heeft hoge prioriteit en dit heeft consequenties voor de ruimtelijke planning en (her) ontwikkeling van gebieden. Klimaatbestendigheid gaat over de vraag in welke mate extreem weer, zoals zeer zware buien, extreme droogte, hitte en overstromingen vanuit beken en rivieren, de leefomgeving zullen ontwrichten.

Het Deltaplan Hoge Zandgronden en de strategie rondom de Klimaat Actieve Stad geven handvatten om hieraan een bijdrage te leveren. De Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie heeft als doel dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht is. Hiervoor moeten rijk, provincie, gemeenten en waterschappen uiterlijk in 2020 een uitvoeringsstrategie gereed hebben. De stad en haar omgeving hebben elkaar in de strategie naar klimaatbestendigheid hard nodig. De regionale ambitie is om in 2020 het beleid klimaatbestendig te laten zijn en vervolgens in 2050 ook in de werkelijkheid.

Gezonde leefomgeving

Bestuurders van 15 organisaties uit Noord-Brabant, waaronder Eindhoven, Helmond, de waterschappen en de Brabantse GGD'en ondertekenden op 22 juli de 'Brabantse health deal'. De ambitie is om ervoor te zorgen dat mensen in de toekomst kunnen leven in een gezonde, economisch vitale omgeving.
Voor een sterke Brainportregio in Europa is een gezonde en aantrekkelijk leefomgeving essentieel. Gezondheid en welzijn moeten gelijkwaardig meegenomen worden bij ruimtelijk-economische afwegingen.

Hierbij vatten we ’gezondheid’ breed op vanuit de insteek ’positieve gezondheid’, waarbij 6 dimensies benoemd worden. Het draait hierbij om de kracht van mensen en legt minder de focus op het afwezig zijn van ziekte. Het gaat om gezondheid in termen van veerkracht, functioneren en participatie. De 6 dimensies zijn: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Een gezonde leefomgeving in het algemeen, vormt voor ons een belangrijk leidend principe bij (afwegingen rondom) ontwikkelingen.

Circulaire economie

Als hightech regio met een prominent aanwezige innovatieve maakindustrie zijn er realistische kansen om grote stappen te zetten in de ontwikkeling van een circulaire economie. Hierbij staat het gebruik centraal en wordt slimmer omgegaan met energie en afval. In het landelijk gebied ligt het accent op het herstellen van het ecosysteem van de voedselproductie. De komende periode willen we hiervoor experimenten opstarten.

2. Hoe bereiken we dit

Binnen de regio verkennen we rondom het thema klimaatadaptatie de vraag wat nodig is om onze ambities dichterbij te brengen. Circulaire economie is bij het thema ‘economisch (vestigings)klimaat’ belicht en rondom ‘gezonde leefomgeving’ zijn we met partijen aan de slag in het verlengde van de Brabantse health deal.

Samen met partijen, zoals waterschappen, brengen we in beeld wat klimaatbestendigheid vraagt en welke maatregelen verricht kunnen / moeten worden.

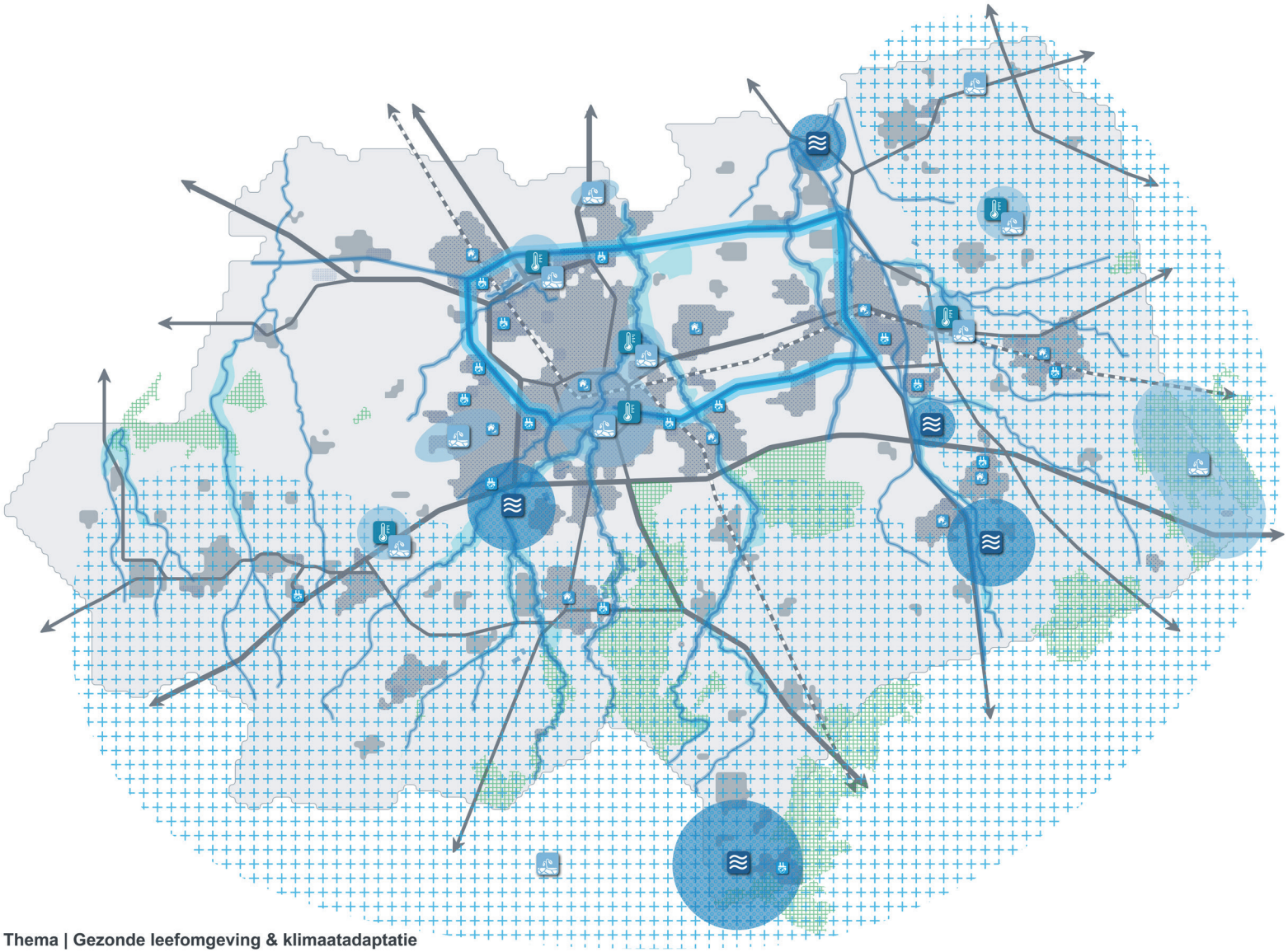
Samen met waterschappen en andere partners hebben we daarom een Klimaatstresstest uitgevoerd, waarmee de kwetsbaarheid van de regio op dit onderdeel in beeld gebracht is. Via deze link kan de kwetsbaarhedenkaart ingezien worden. Gekeken is naar de thema’s waterveiligheid, wateroverlast, droogte en hitte. Waterveilighed is in onze regio niet van belang. Als onderdeel van de Klimaatstresstest hebben we inzicht gekregen rondom adaptatiestrategieën en

mogelijke maatregelen om ons aan te passen aan veranderende omstandigheden, zoals weergegeven op nevenstaande kaart.
Ook bij deze opgave trekken we op met het Rijk, de Provincie en omliggende regio's. De provincies Noord-Brabant en Limburg hebben samen met de betrokken waterschappen aangegeven actief mee te werken aan de proeftuinen in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De Brainportregio pakt deze uitdaging graag op!

In het algemeen willen we met overheden het gesprek aangaan over flexibele wet- en regelgeving gericht op het mogelijk maken van de beoogde ambities. Met de komst van de Omgevingswet zien we kansen voor meer maatwerk, flexibiliteit en lokale afwegingen.

LEGENDA

- Kansen voor klimaateffect hitte
- Kansen voor klimaateffect droogte
- Kansen voor klimaateffect wateroverlast
- Vergroenen buitenruimte en daken bedrijventerreinen. Realiseren waterberging
- Vergroenen stedelijk gebied
- Blauwe ruit als multifunctionele klimaatbuffer
- Robuuste beekdalen / ruimte voor water
- Grensoverschrijdende zoekopgave waterconservering
- Natura 2000 mogelijk verdroging

Oproep voor opstarten
pilots die bijdragen aan:

- uitvoeren stresstest klimaatbestendigheid
- experimenteergebieden, zowel voor klimaatadaptatie als energietransitie.
- groene daken en minder particuliere verharding tuinen
- integratie waterbeheersing en klimaatadaptatie
- klimaatadaptief grondgebruik, zoals de landbouw

Thema | Gezonde leefomgeving & klimaatadaptatie

3. Prioriteiten & pilots klimaat en gezonde leefomgeving

Vanuit onze innovatiekracht, pioniers- en ondernemersgeest en aanwezige specialistische kennis hebben we belangrijke troeven in handen om de Brainportregio te ontwikkelen als kennisontwikkelings- en toepassingsgebied voor:

- klimaatbestendige, gezonde en duurzame steden;
- klimaatadaptief grondgebruik (accent agrofood) en watersysteem;
- circulaire economie;

We gaan op zoek naar kansrijke experimenteergebieden en initiatiefnemers, de kaart hiernaast geeft hiervoor een belangrijke aanzet.

De regio kent al een aantal goede voorbeelden, zoals:

- Strijp-S en High Tech Campus: proeftuin decentrale sanitatie, gericht op het maximaal (terug)winnen van energie en grondstoffen uit afvalwater en het minimaliseren van drinkwatergebruik en emissies naar het oppervlaktewater.
- Cranendonck: landelijk speerpunt duurzame energie en metaal/ grondstoffen. Een kenniscentrum op Metalot (het Duurzame Industriepark Cranendonck) is in ontwikkeling met proeftuin.
- De Vencocampus: een van de meest energiezuinige en duurzame gebouwen van Europa.
- De uitbreidingswijk Aarle: waar ruim baan is voor innovatie en experimenten.
- Vrijwel iedere gemeente heeft een energiecoöperatie, waarbinnen lokale vrijwilligers zich inzetten om hun wijk of gemeente duurzamer te maken.
- Aireywijk Eindhoven: duurzaamste nieuwbouw en renovatieproject.
- Brainport Smart Village Helmond: DE wijk van overmorgen.

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de Brainport regio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn ook accenten:

A2-regio:

- Werkt aan Metalot: het meest duurzame industrieterrein van Nederland te Cranendonck met een kenniscentrum op het gebied van energie en metalen (materialen).

De Kempen:

- De Kempen spreekt in haar Klimaatvisie de ambitie uit om energieneutraal te zijn in 2025.
- Door het Huis van de Kempen wordt samen met enkele agrarische ondernemers een pilot Bodemexpertise Centrum opgezet. Gronden die intensief en extensief in gebruik zijn worden gemonitord op verschillende aspecten en effecten. Dit wordt ook gedaan met gronden die chemievrij beheerd worden.

De Peel:

- De Peel heeft als ambitie om (inter)nationaal een voorbeeldfunctie te vervullen voor de circulaire economie: (S)Peeltuin, kraamkamer voor herstellen van ecosystemen van voedselproductie.

Stedelijk Gebied:

- Eindhoven en Heijmans/Philips starten een pilot naar slimme verlichting in enkele woonwijken en bedrijventerreinen.

8. | Thema | Duurzame energie

1. Wat streven we na

De energieopgave is een van de grootste maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen waar we voor staan. De energieopgave zal het landschap veranderen en leiden tot nieuwe landschappen. Provinciaal is de ambitie vastgelegd om in 2050 energieneutraal te zijn en onafhankelijk van fossiele brandstoffen. In de Versnellingsafspraken met de provincie Noord-Brabant is de ambitie benoemd om als slimste regio, ook de eerste energieneutrale regio van Nederland te zijn! Naast het terugdringen van het energiegebruik zal dit ook moeten gebeuren door duurzame opwekking van energie.

Iedere functie die we in onze steden of op ons platteland bedenken of plannen, neemt ruimte in. Voor duurzame energie is dit niet anders. Een windturbine, biogasinstallatie of zonneveld kost ruimte, maar die ruimte is vaak groter dan alleen de molen, de zonnepanelen of de biogastank zelf. Er is ruimte nodig omwille van veiligheid, geluid en schaduw. Dit zorgt ervoor dat we niet overal energie kunnen opwekken, hoewel we wel vaak combinaties van ruimtegebruik en energie kunnen maken. Andersom geldt ook dat bouwplannen, nieuwe wegen en andere ontwikkelingen, energieopwekking kunnen beperken. Door duurzame energievoorziening integraal mee te nemen, kunnen we deze wisselwerking onderzoeken en samen toewerken naar een regio waar het prettig én duurzaam wonen, werken en recreëren is.

2. Hoe bereiken we dit

Binnen de regio verkennen we rondom het thema energietransitie de vraag wat nodig is om onze ambities dichterbij te brengen. In de studie Gebiedsstrategie duurzame energieopgave Noord-Brabant is gekeken naar de ruimtelijke impact van duurzame energievoorziening in de provincie, ook is een Factsheet hierover opgesteld. Dit is verder uitgewerkt in een onderzoek naar het verbruik en potentie voor duurzame energie in de regio.

In 2050 hebben we in de regio 84 Peta Joules (PJ) schone energie nodig als we zo doorgaan. Wanneer we inzetten op energiebesparing hebben we nog steeds 65 PJ nodig. Om een beeld te geven van hoeveel dat is: er is 1 PJ nodig om alle woningen in Eindhoven van elektriciteit te voorzien. Om in 2050 energieneutraal te worden, zullen we alle mogelijke bronnen van duurzame energie moeten benutten. Op basis van een verkenning met de betrokken partijen, zoals energieleveranciers, netbeheerders, vertegenwoordigers van bedrijfsleven, woningcorporaties onderwijs en kennisinstellingen, ZLTO, waterschappen, terreinbeheerders en bestuurders en ambtenaren is de opgenomen kansenkaart opgesteld. Hierop is weergegeven waar kansen liggen om aan de slag te gaan met wind, zon, biomassa en geothermie.

In de regio zijn tientallen initiatiefnemers die zich inzetten om het energieverbruik van zichzelf en andere partijen te verminderen en te verduurzamen. Het is de uitdaging om deze - vaak op zichzelf staande - initiatieven te verbinden en te werken aan een omgeving waarin steeds weer nieuwe duurzame initiatieven ontstaan. Hiertoe hebben we experimenteerruimte nodig: voor technische ontwikkelingen en ruimtelijke inpassing. Doel is om gezamenlijk te werken aan (pilot) projecten en verdienmodellen, bijvoorbeeld rondom opslag (storage), solar en ’metaal/grondstoffen’ (daar is onze regio sterk in).

We gaan op zoek naar ruimtelijke randvoorwaarden en kansrijke gebieden voor het accommoderen van nieuwe energievoorzieningen, zoals zonnepanelen, windmolens, geothermie en een nieuw warmtenet. We zien energiewinning als een (economische) sector van belang. Bij deze opgaven trekken we op met het Rijk, de Provincie en omliggende regio's. Kennis moet gedeeld worden en onze hightechregio vormt een goede proeftuin voor toepassing en doorontwikkeling.

3. Prioriteiten & pilots duurzame energie

Vanuit onze innovatiekracht, pioniers- en ondernemersgeest en aanwezige specialistische kennis hebben we belangrijke troeven in handen om de Brainportregio te ontwikkelen als kennisontwikkelings- en toepassingsgebied voor de energietransitie. De uitdagingen en kansen op het gebied van duurzame energie in de regio (opwekking en opslag) zijn ook benoemd in de Nationale Actieagenda Brainport.

We gaan op zoek naar kansrijke experimenteergebieden en initiatiefnemers, opgenomen kaart geeft hiervoor een belangrijke aanzet.

De regio kent al een aantal goede voorbeelden, zoals:

- Initiatieven windenergie in de Kempen.
- Cranendonck: landelijk speerpunt duurzame energie en metaal/ grondstoffen. Een kenniscentrum op Metalot (het Duurzame Industriepark Cranendonck) is in ontwikkeling met proeftuin.
- De Vencocampus: een van de meest energiezuinige en duurzame gebouwen van Europa.
- Vrijwel iedere gemeente heeft een energiecoöperatie, waarbinnen lokale vrijwilligers zich inzetten om hun wijk of gemeente duurzamer te maken.
- Aireywijk Eindhoven: duurzaamste nieuwbouw en renovatieproject.
- Brainport Smart Village Helmond: DE wijk van overmorgen.
- Duurzame doorontwikkeling Leisurezone Valkenswaard.
- Hermes rijdt in Zuidoost-Brabant met een vloot van 43 elektrische bussen: de grootste elektrische busvloot in Europa.
- 12 gemeenten in de regio hebben deelgenomen aan een aanbesteding om slimme laadpunten uit te rollen in de regio. De aanbesteding is een onderdeel van het stapsgewijs uitbreiden van de infrastructuur voor elektrisch rijden in Noord-Brabant.

LEGENDA

Kernen/ gebouwde omgeving
alle bebouwde omgevingen: maximaal besparen, ambitie: alles naar Label A

stedelijke kernen: verdichting binnen bestaande structuren

landelijke kernen, duurzame energy - oriented development, mix van programma's dichtbij energiebronnen

Zonne-energie
zoekgebied kleinschalige PV- akkers in het landschap en kans versterken ecologische hoofdstructuur door windturbines, met uitzondering van cultureel/ historisch waardevolle landschapsgebieden

bebouwde omgeving: PV op alle daken (en oppervlaktes), ook zonneboilers voor warmte

zonne- energie langs snelwegen: gebruik maken van asfalt, vangrails, geluidsschermen, aangrenzende gebieden, etc.

zonne-energie langs het spoor: gebruik maken van geluidsschermen en aangrenzende gebieden

Wind
zoekgebied wind langs spoor en wegen

zoekgebied grootschalige windparken in jonge cultuurlandschappen

kans versterken ecologische hoofdstructuur door windturbines, met uitzondering van cultureel/ historisch waardevolle landschapsgebieden en zoekgebied kleinschalige PV- akkers

kansrijke locatie voor kleinschalige windparken

bestaande initatieven m.b.t. wind

Warmte en biomassa
maximaal gebruik maken van geothermie in de Peel

potentiële warmteverbinding met aansluiting kernen

bestaand warmtenet

kansen geothermie vlakbij Belgische grens onderzoeken

biogas-netwerken in de Kempen en de Peel

optimaal gebruiken van restwarmte

Opslag
gebruik maken van snelweginfrastructuur

centrale opslag van energie en warmte bij hubs

innovatie opslag in experimenteervelden vlakbij de stedelijke kernen

Innovatie en Kennis
experimenteervelden: ruimte voor diverse innovatie en pilot projecten

betrekken van kennisinstituten

Duurzame voorbeeldprojecten in de regio:
Bavaria gebruikt restwarmte d.m.v. warmtepomp. Plannen voor aansluiting op geothermie

proeftuin op Strijp S voor decentrale sanitatie

proeftuin op de HIgh tech Campus voor decentrale sanitatie

Venco Campus, een van de duurzaamste gebouwen in Europa

grootste elektrische busvloot van Europa. Ambitie is uiteindelijk al stad en streekvervoer zero-emissie

kenniscentrum met proeftuin metaal/grondstoffen op duurzaam industrieterrein Cranendonck

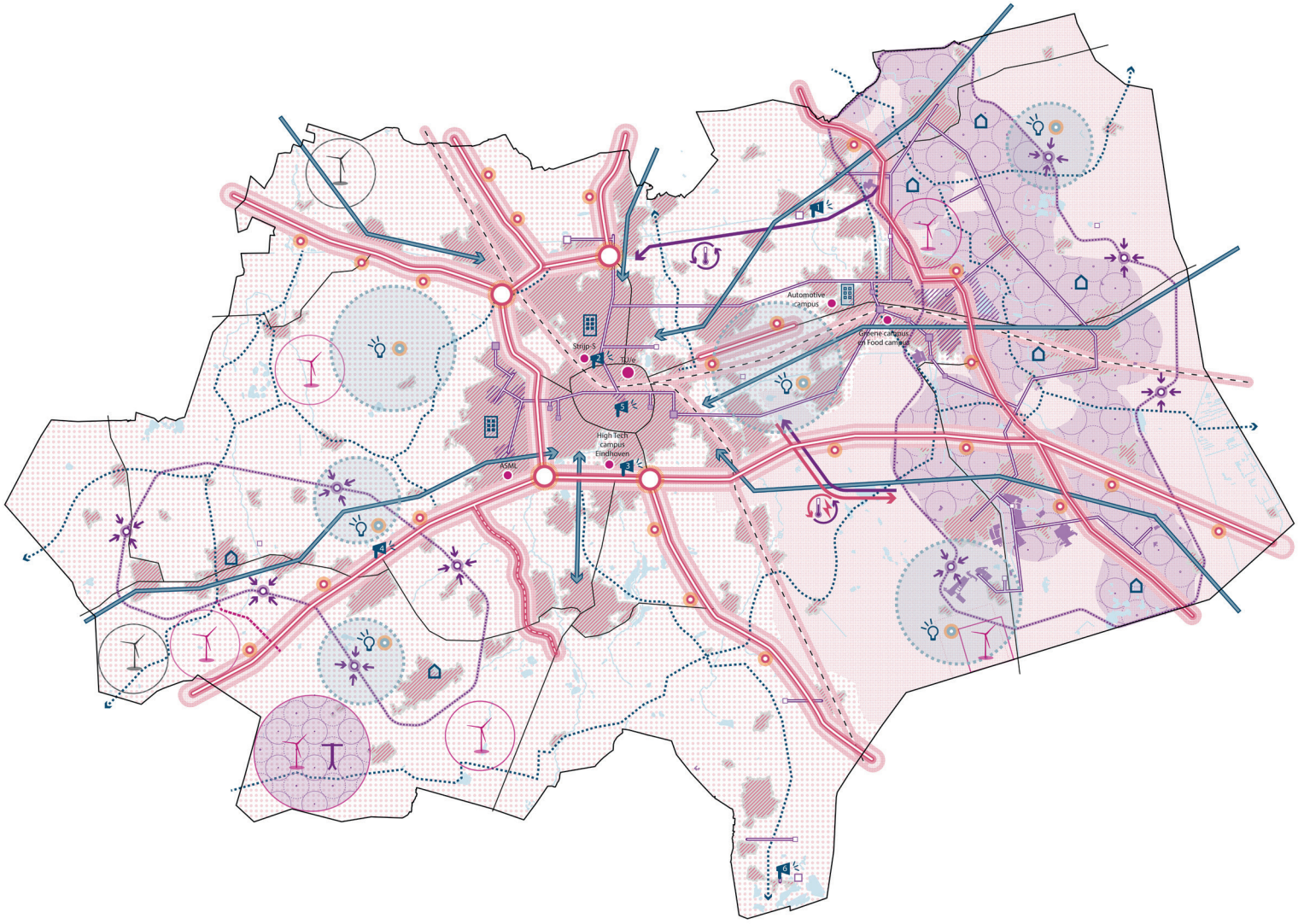
Mobiliteit
aanleg fietssnelwegen koppelen aan energieopwekking en -opslag

recreatief fietsnetwerk koppelen aan energieopwekking en opslag

multimodale en -functionele hubs buiten de stedelijke kernen - overstap en slimme logistieke concepten koppelen aan energie(opslag)

Uitwisseling en samenwerking
warmte uitwisseling vanuit Peel richting Eindhoven

biomassa/warmte- elektriciteit

Oproep voor opstarten
pilots die bijdragen aan:

- ruimte voor zonne- / wind- en waterenergie en geothermie
- energieneutraal bouwen
- uitbreiden lokale energiecoöperaties en -verenigingen

Thema | Duurzame energie

4. Subregionale accenten

Samen vormen we de Brainport regio Eindhoven. Als subregio's hebben we deels hetzelfde DNA, maar er zijn ook accenten:

A2-regio:

- Werkt aan Metalot: het meest duurzame industrieterrein van Nederland te Cranendonck met een kenniscentrum op het gebied van energie en metalen (materialen).

De Kempen:

- De Kempen spreekt in haar Klimaatvisie de ambitie uit om energieneutraal te zijn in 2025.

De Peel:

- De Peel heeft als ambitie om (inter)nationaal voorbeeld te zijn voor het toepassen van circulaire economie: (S)Peeltuin, kraamkamer voor de circulaire economie.
- Onderzoek kansen Geothermie op regionaal niveau.

Stedelijk Gebied:

- Een goed voorbeeld is het 'Helmonds Energieconvenant', waarbij de Stichting Bedrijventerreinen Helmond nauw betrokken is.
- In samenwerking tussen lokale energiecoöperaties en energiecoöperaties is een digitaal energieloket ingericht om huizenbezitters te helpen hun woning energiezuiniger te maken.

BRO heeft vestigingen in Boxtel | Amsterdam | Tegelen